

Obsah

Úvod.....	4
1 Komunitní plánování.....	5
1.1 Komunitní plán dle MPSV musí obsahovat tyto náležitosti.	8
1.2 Šest kroků komunitního plánování (Matoušek, 2007)	9
1.3 Jak se pozná správně zpracovaný komunitní plán	10
1.4 Zásady pro zpracování úspěšného komunitního plánu	11
1.5 Principy komunitního plánování	11
1.5.1 Princip triády.....	12
1.5.2 Princip rovnosti	13
1.5.3 Princip skutečných potřeb	14
1.5.4 Princip dohody	15
1.5.5 Princip, že vše je veřejné.....	16
1.5.6 Princip dosažitelnosti řešení.....	16
1.5.7 Princip cyklického opakování	18
1.5.8 Princip kompetence účastníků.....	18
1.5.9 Princip přímé úměry.....	19
1.6 Jak začít komunitně plánovat	20
1.6.1 Jak zahájit proces komunitního plánování – podpora města.....	20
1.6.2 Vymezení očekávání, území a role.	21
1.6.3 Různé finanční zdroje při počátku plánování.....	22
1.6.4 Význam zapojení politické reprezentace.....	23
1.6.5 Harmonogram činností.....	25
1.6.6 Pracovní skupiny, rozdělení práce a informovanost obyvatel.....	27
2 Praktická část	28
2.1 Komunitní plánování v městské části Praha 3	28
2.1.1 Sociální a návazné služby na Praze 3.....	30
2.1.2 Financování	32
2.1.3 Granty a podpůrný fond	34
2.1.4 Obecné podmínky dotačního programu pro sociální oblast a zdravotnictví	35
2.1.5 Kritéria pro hodnocení žádostí	36
2.1.6 Příprava komunitního plánu městské části Praha 3 pro rok 2015–2019	36
2.1.7 Klíčové podklady pro komunitní plán 2015–2019.....	37
2.2. Realizační část komunitního plánování	41
2.2.1 Jednání pracovní skupiny	46

2.3 Městská část Praha 14 -příklad dobré praxe.....	47
2.3.1. Komunitní plán městské části Praha 14	47
2.3.2. Dotazníkové šetření.....	48
2.3.3 Význam komunitního plánování v Městské části Praha 14	53
2.3.4 Sociální služby poskytované na území Městské části Praha 14.....	54
2.3.5 Konkrétní opatření aktivit komunitního plánu sociálních služeb na Praze 14	56
2.3.6 Plán finančního krytí realizace komunitního plánování.....	58
2.3.7 Dotační politika sociálních subjektů městské části Praha 14	58
2.4 Komparace komunitního plánování městské části Praha 3 a městské části Praha 14	61
2.4.1. Charakter městských částí.....	62
2.4.2. Komparace tvorby komunitního plánu.....	64
2.4.3 Komparace realizace komunitního plánu	64
2.4.4 Komparace vyhodnocení komunitního plánu	65
2.4.5 SWOT analýza komunitního plánování komparace.....	66
Závěr	67
Přílohy.....	69
Seznam použité literatury.....	70
Elektronické zdroje	71
SUMMARY	72

Seznam zkratk

MPSV – ministerstvo práce a sociálních věcí

KPRSS 2014 - Komunitní plán rozvoje sociálních služeb na území Městské části Praha 3
na období 2010 – 2014

KPRSS 2019 - Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území Městské
části Praha 3 na období 2015 – 2019

KPSS - Komunitní plánování sociálních a návazných služeb

Atd. – a tak dále

ČR – Česká republika

MAS – místní akční skupina

KP – Komunitní plán

Úvod

V případě, že se tato diplomová práce, jejímž cílem je správně nastavit metody a techniky komunitního plánování, dostane ke skupinám, zabývajícím se komunitním plánováním, a budou z ní použity metody, bude to největší odměna. Jelikož se tato diplomová práce bude zabírat popisem různých způsobů fungování komunitního plánování. Může být pro některé městské části, obce nebo kraje, které zatím komunitně neplánují, dobrý návod k uchopení myšlenky komunitního plánu. Každý subjekt, který komunitně plánuje, se může do budoucna inspirovat ostatními a pochopit jaké výhody plánování poskytuje. Podstatné je pochopit výjimečnost tohoto dokumentu a přiřadit mu vlastní důležitost. Ačkoli nyní není povinné komunitní plánování ze zákona na úrovni obcí a mnoho subjektů jej stále nesestavuje, tímto bych je chtěl inspirovat. Na začátku diplomové práce popíšeme co je komunitní plánování a proč plánovat. Dále popíšeme systémy komunitních plánů na Městské části Praha 3 a Praha 14 a následně budeme komparovat jejich význam pro městskou část a metody jejich sestavování. Závěrem bude SWOT analýza práce oněch městských částí na komunitním plánování a jejich možná další vize do budoucna. Komunitní plánování není doposud úplně literárně prozkoumaná oblast, proto budu nejvíce čerpat od odborníků, kteří již komunitně plánovat začali. Z jejich zkušeností bude tato diplomová práce v mnohém vycházet a bude se k nim konkrétně odvolávat.

1 Komunitní plánování

Komunitní plánování má svou dlouholetou tradici v západních zemích. Jeho smyslem je pomoci lidem utvářet jejich města a obce ve všech ohledech – tedy v bytové politice, životním prostředí, dopravě, kultuře a zejména v sociálním plánování atd. Jedná se v podstatě o komplexní plánování pro jednotlivé cílové skupiny, které mají své specifické sociální potřeby. (Kelly, 2010)¹.

Z této teze prakticky vychází veškeré komunitní plánování pro města, obce a kraje. Jedná se tedy hlavně o rozvoj místní komunity, která může být určena společným zájmem nebo společným místem působnosti. Komunitní plán vždy tvoří dotčené orgány. V České republice je nejběžnější tvorba komunitního plánu zejména v sociálních službách. Pro jeho tvorbu je nejčastěji zřizována pracovní skupina, která se skládá z odborníků zaměřených na konkrétní problematiku jednotlivých cílových skupin. Ideálně složená skupina pro komunitní plánování by měla být složena ze zástupců zřizovatelů sociálních služeb, z provozovatelů sociálních služeb v dané lokalitě tedy ze spolků, neziskových organizací a v neposlední řadě z klientů sociálních služeb z dané lokality.

Komunitní plán vzniká na základě demografické analýzy a analýzy potřeb dané komunity. Komunitní plán musí určit priority potřeb komunity, které se plán týká. To může být při vztažení k ČR: kraj, město, městská část nebo i menší místo.

K výše zmíněnému je nutno dodat, že zde musí platit vyvážený trojúhelník s konkrétními vrcholy – zadavatel, poskytovatel a uživatel. A tyto by se měly nejvíce zasadit o tvorbu komunitního plánu.

¹ Kelly, E.D. Community Planning: An introduction to comprehensive plan. 2nd edition, Washington, Island Press, 2010. ISBN 978-1-59726-552-2

Zadavatel je subjekt, který je zodpovědný za zajištění sociálních služeb, které odpovídají potřebám komunity, v ČR se jedná zejména o kraje nebo o obce. Zde se dostáváme k zastupitelstvům obcí nebo krajů, která by měla podílet na spolupráci při rozvoji sociálních služeb v regionu, kde bylo zvoleno. Zastupitelstvo v tomto případě musí přijmout usnesení o tvorbě komunitního plánu, neboť tato povinnost není ukotvena v zákoně pro subjekty na nižší než krajské úrovni, tudíž tvorba komunitního plánu je zatím pouze dobrovolnou činností obcí. Kraje mají povinnost vypracovávat Střednědobé plány rozvoje sociálních služeb, které mají přímou návaznost na vícezdrojové financování sociálních služeb v daném kraji a regionu.

V roli zadavatele vytváří obec příležitosti pro obyvatele k zapojení do plánování sociálních služeb. Dále dle MPSV by měl být aktivní zadavatel v rozšiřování a plánování rozvoje sociálních služeb. MPSV by mělo stanovovat priority rozvoje sociálních služeb. Vytvořilo na centrální úrovni několik strategických dokumentů jako např.: Komunitní plánování – věc veřejná a metodiku, jak postupovat při plánování sociálních služeb. Zadavatel shání podporu a dobrovolníky pro tvorbu komunitního plánu mezi lidmi v komunitě. Zadavatel rozšiřuje dostupným způsobem podstatné informace z plnění plánu. Zastupitelstvo respektuje při svém rozhodování již vzniklý a do praxe implementovaný komunitní plán, neboť narušení spolupráce by mohlo vést k fatálním důsledkům v dané komunitě z pohledu dostupnosti sociální služeb. Zastupitelstvo řídí zejména financování sociálních služeb v návaznosti na komunitní plán, jehož nedílnou součástí je právě nakládání s finančními prostředky.

„Jako druhý vrchol pomyslného trojúhelníku jsme definovali poskytovatele, ten může být dle MPSV – fyzická osoba, nestátní nezisková organizace, organizace zřízená obcí,

organizace zřízená krajem, organizace zřízená státem. Všichni poskytovatelé mají v rámci komunitního plánování rovné postavení. Jejich cíle a záměr mají stejnou váhu.“²

Třetí vrchol pomyslného trojúhelníku je ten nejdůležitější, a to je uživatel. Zpravidla to bývá občan nebo členové komunity v nepříznivé sociální situaci, kterým jsou sociální služby poskytovány. Při tvorbě komunitního plánu je nezbytné, aby byli zastoupeni uživatelé z jednotlivých cílových skupin jako členové týmu, jenž komunitní plán tvoří, neboť jejich informace jsou přímo z empirie, kterou prožívá. Je to způsob, jak odhalit případné mezery a bílá místa v komunitním plánu.

Dle Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) získá uživatel zapojením do tvorby plánu, možnost podílet se na utváření celkového systému. Příležitost pro prosazování vlastních zájmů a možnost navázání nové spolupráce. Zároveň slouží i navenek při předávání informací z jednání dalším uživatelům.

Dle MPSV je komunitní plán metoda, kterou lze na úrovni obcí nebo krajů plánovat sociální služby tak, aby odpovídaly místním specifikům i potřebám jednotlivých občanů.³ Komunitní plán posiluje sociální soudržnost komunity, tím pádem podporuje sociální začleňování a předchází sociálnímu vylučování skupin i jednotlivců. Další výhodou je bezesporu dialog a spolupráce mezi obyvateli, což zvyšuje pocit naplnění k dané komunitě, zvyšuje efektivitu využití zdrojů, pokud i lokálně spolupracuje více akčních skupin, tento princip se uplatňuje především v méně obydlených oblastech ČR.

² www.mpsv.cz. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. 23.4.2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/847

³ www.mpsv.cz. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. 23.4.2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/847

1.1 Komunitní plán dle MPSV musí obsahovat tyto náležitosti.

Tento návod je volně přístupný na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí pro širší uchopení myšlenky komunitního plánu je toto opravdový základ, bez kterého nelze začít plánovat. Z jednoduché stručné formulace se brzy dostaneme hlouběji. Tedy Komunitní plán musí dle MPSV obsahovat následující:

- 1) Popis a analýzu existujících zdrojů (soupis a popis státních, obecních i nestátních poskytovatelů sociálních služeb a souvisejících služeb – zejména: zdravotnictví, školství, pracovní příležitosti, volný čas, možnosti práce dobrovolníků, možnosti sousedské výpomoci) v dané komunitě
- 2) Statistické, sociologické, demografické údaje apod. (např. věkové složení obyvatel regionu, porodnost a úmrtnost, prognózy demografického vývoje)
- 3) Popis a analýzu existujících přání a potřeb obyvatel v oblasti sociálních služeb
- 4) Představu budoucnosti sociálních služeb – stanovení priorit a cílů rozvoje služeb
- 5) Časový plán postupu prací a zásady, které je třeba při zpracování a naplňování plánu dodržet
- 6) Způsob, jakým budou jednotliví účastníci na místní úrovni zapojeni do vytváření a naplňování komunitního plánu – stanovení podílů odpovědnosti a závazků jednotlivých účastníků
- 7) Způsob, jakým bude KP sledován, vyhodnocován a případně měněn ⁴

⁴ www.mpsv.cz. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. 23.4.2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: www.mpsv.cz/cs/847

1.2 Šest kroků komunitního plánování (Matoušek, 2007) ⁵

V Matouškově publikaci se o komunitním plánování hovoří ze široka, nicméně asi jedno z nejdůležitějších témat v jeho knize je právě tvorba komunitního plánu. Dle Matouška se postup skládá z 6 kroků, tento manuál je citován níže:

- 1) „Příprava
 - zformování pracovní skupiny
 - určení, koho je do pracovní skupiny potřeba zapojit
 - přizvání dalších účastníků
 - plán na získání politické podpory obce (kraje)
- 2) Vytvoření řídicí struktury
 - zapojení všech účastníků při tvorbě řídicí skupiny
 - vytvoření řídicí skupiny
 - stanovení pravidel jednání řídicí skupiny
- 3) Definování problémů a potřeb
 - představení zájmů, potřeb a cílů všech účastníků
 - vytvoření postupů pro participaci veřejnosti na KP
 - analýza potřeb a zhodnocení existujících zdrojů
 - hodnocení slabých a silných stránek existujícího systému sociálních služeb
 - formulace příležitostí a rizik týkajících se rozvoje sociálních služeb
- 4) Návrh rozvoje sociálních služeb
 - formulace hodnot, které tvoří základ KP
 - formulace cílů a priorit
 - pojmenování překážek, které lze očekávat

⁵ Matoušek, O. Základy sociální práce. Praha, Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4

- vypracování přehledu regionálních i neregionálních zdrojů
- dosažení souhlasu většiny účastníků KP
- 5) Formulace strategie rozvoje sociálních služeb
 - formulace plánu a časových horizontů
 - zpracování konečné verze KP
 - zpracování systému sledování realizace KP
 - předložení KP k diskusi veřejnosti
 - předložení KP ke schválení zastupitelstvem
- 6) Provádění plánů
 - realizace plánu
 - informování veřejnosti o postupu realizace KP
 - průběžné vyhledávání a zapojování nových partnerů
 - případná revize výchozího plánu a formulace alternativ⁶

Z výše zmíněného Matouškova manuálu pro sestavení komunitního plánu vyplývá, že se nejedná o jednoduchou činnost. Je to nekonečný běh skupiny pro komunitní plánování, kde je neustále co vylepšovat a aktualizovat. Z výše zmíněného opravdu vyplývá pouze základní časová osa tvorby plánu.

1.3 Jak se pozná správně zpracovaný komunitní plán

Správně zpracovaný komunitní plán je výsledkem dohody mezi všemi zúčastněnými tvůrci tedy mezi tripartitou. Komunitní plán by měl být připomínkován ze strany veřejnosti v daném regionu. Měl by to být veřejný dokument. Dále se realizuje v rámci širšího partnerství v dané komunitě, může spolupracovat i navazovat na komunitu v sousedící lokalitě. Komunitní plán odpovídá místním podmínkám a potřebám dané

⁶ Matoušek, O. Základy sociální práce. Praha, Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4

komunity. Dále je komunitní s krátkodobými i dlouhodobými cíli v rámci sociálních služeb, zpravidla se tvoří na delší časová období, většinou pak na dva až čtyři roky. V plánu jsou shrnuty všechny dobrovolné, soukromé a veřejné subjekty, které v návaznosti na komunitní plán plní vytyčené cíle. Obsahuje systém na sdělování průběžných zpráv plnění cílů a s ním související prostředek pro jejich sdělování veřejnosti. Vesměs toto sdělování probíhá formou novin nebo internetových stránek konkrétních obcí.

1.4 Zásady pro zpracování úspěšného komunitního plánu

Pro správně zpracovaný plán je ještě nutné dodržovat určité zásady a ty jsou následující: komunitní plán by měl být tvořen lidmi, kteří v daném místě žijí a znají jeho konkrétní problémy v sociálních službách. Vše, co je tvořeno na místní úrovni, musí být spojeno s určitým druhem sociální služby zaměřené na specifické potřeby jednotlivých uživatelů. V komunitě musí být vůle sociální služby plánovat a musí být součástí dané lokální politiky. Tyto zásady vychází z již výše zmíněného práva na seburčení každého jednotlivce v dané komunitě.

1.5 Principy komunitního plánování

Nyní se zaměříme na konkrétní principy komunitního plánování. Těchto principů je celkem devět a jsou to základní pilíře, které slouží pro složení dobrého komunitního plánu. Všem se budeme věnovat v následujících kapitolách.

Principy komunitního plánování dle „Příručky dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb“, zadavatel této publikace a i její zhotovitel je Jihomoravský

kraj, 1. vydání publikace vyšlo v roce 2013. A byla hrazena z fondů EU konkrétně pak ESF. ⁷

Mezi devět principů řadíme:

- 1) Princip triády
- 2) Princip rovnosti
- 3) Princip skutečných potřeb
- 4) Princip dohody
- 5) Princip, že vše je veřejné
- 6) Princip dosažitelnosti řešení
- 7) Princip cyklického opakování
- 8) Princip kompetence účastníků
- 9) Princip přímé úměry

1.5.1 Princip triády

„Jedním z principů komunitního plánování je princip triády, tedy zapojování uživatelů, zadavatelů a poskytovatelů sociálních služeb do procesu plánování. Cílem plánování sociálních služeb je vytvořit takový systém sociálních služeb, který bude odpovídat zjištěným potřebám daného území. Potřeby tedy musejí být společně formulovány všemi, kterých se sociální služby dotýkají. Při zapojování osob do aktivní spolupráce na procesu plánování se můžeme setkat s mnoha překážkami a okolnostmi, které ztěžují či znemožňují zapojení, případně znemožní další účast těchto osob v procesu. Klíčovými aktéry v procesu plánování jsou uživatelé sociálních služeb, které bychom neměli z účasti na procesu plánování vyřadit, ale měli bychom hledat způsoby, jak jejich účast podpořit. Uživatelé nejlépe vědí o svých potřebách a problémech, mají nejvíce informací z

⁷ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

prostředí, ve kterém se bezprostředně pohybují, a často také osobní kontakty na další uživatele, jejichž potřeby ovlivňují směřování plánovacího procesu v dané lokalitě.“⁸

To znamená, že je velmi důležité, zapojit do tvorby komunitního plánu hlavně uživatele sociálních služeb, a tím jim dát možnost utvořit komunitní plán co nejvíce efektivní. Je to důležitý prvek při zjišťování potřeb. I proto je vhodné nechat jednání o tvorbě plánu otevřená například i pro opatrovníky nebo příbuzné jednotlivých uživatelů, kterých se sociální služby v dané lokalitě týkají.

1.5.2 Princip rovnosti

„Každý má právo starat se o věci veřejné a společné. Metoda komunitního plánování propojuje aktivitu občanů s rozhodováním na úřadě. Každý má právo se vyjádřit a každý má právo mluvit. Je legitimní mluvit za sebe samotného i bez pověření, funkce či mandátu od zájmové skupiny. Nikdo nesmí být vylučován a diskriminován. Organizace a procesy plánování musí zajistit všem účastníkům rovnost postavení a hlasu v průběhu všech jednání. Jedině pak je možná spolupráce, při níž jsou ke společnému prospěchu využity jedinečné znalosti, zkušenosti, dovednosti, a nakonec i formální a mocenská postavení jednotlivců. Legitimitu sociálním službám dávají přání a potřeby uživatelů (budoucích uživatelů). Uživatelům je nutné vytvářet podmínky, aby mohli vyslovovat svá přání a potřeby a tam, kde to jde, je i sami zkoumat. Užitečný je i princip pozitivní diskriminace. Cílem pro uživatele je: „Už nikdy o nás bez nás.“⁹

Toto je jeden z principů, díky kterému je komunitní plán tak unikátní. Princip rovnosti hlasu je jednoduše odporu vzdorný, neboť komunitní plán je dokument, který vzniká v souladu s dialogem a veškeré podněty jsou řešeny právě na konkrétním jednání, tím ctí demokratické principy jednání a je to důkazem toho, že společnost, jdoucí za jedním

⁸ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

⁹ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

cílem je schopna kooperovat v zájmu všech zúčastněných skupin. I díky tomuto je zde zájem veřejnosti o komunitní plán, neboť veřejnost vidí, že komunitní plán je tvořen pro ni.

1.5.3 Princip skutečných potřeb

„V rámci komunitního plánování se dostaneme do fáze, kdy je nezbytné popsat a následně podrobněji analyzovat sociální situaci v obci/lokalitě. Obvykle se jedná o zjištění základních sociálních a demografických údajů o obci/lokalitě. Především potřebujeme získat dobrý přehled o představách občanů, jaké služby a v jakém rozsahu mají být pro ně v naší obci/lokalitě dostupné. Nedílnou součástí zjišťování potřebných podkladů je však také dostatečný přehled o nabídce a způsobu poskytování stávajících sociálních služeb, stejně jako představy zadavatelů, tzn. volených zástupců obcí na daném území o sociálních službách. Všechny tyto údaje jsou nezbytné pro další kroky, kdy se účastníci komunitního plánování rozhodují o prioritách a nastavení sítě sociálních služeb v obci/lokalitě. Pro shromáždění potřebných údajů využíváme různorodé zdroje, jednou z možností je realizace výzkumných šetření.“¹⁰

Z tohoto jednoduše plyne, že komunitní plán nelze vytvořit pouze z hlav odborníků, ale že je zde naprosto nepostradatelným prvkem místní šetření a místní obyvatelé. Až na základě známých výsledků je možné sestavit kvalitní plán. Například v místním šetření se může dojít k závěrům, že sociální služby jsou uzpůsobeny zejména pro obyvatele větších měst. V komunitním plánu by tedy měl být zakomponován návrh na řešení této situace.

Je vhodné, aby i na sestavování dotazníku spolupracovala celá skupina. Například zřízení terénního pracovníka, který by v určitou dobu navštěvoval klienty žijící na periferii větších měst a okolních vesnic. Pro klienty je zde těžké využívat sociální služby, neboť

¹⁰ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

náklady na dopravu často převyšují užitek, nebo si to klienti nemohou dovolit v důsledku jejich finanční situace.

Dále spolu mohou jednat poskytovatelé sociálních služeb, kteří mohou navrhnout jejich spolupráci napříč lokalitou. A poskytnout si navzájem lepší zázemí pro poskytování sociálních služeb. Celkově tedy tento princip pomáhá tvořit síť mezi menšími poskytovateli.

1.5.4 Princip dohody

„Svobodný a informovaný souhlas je výsledkem svobodné rozpravy a demokratické spolupráce. To se děje nejvíce prostřednictvím jednání pracovních skupin, ale tento princip se musí používat i při vyjednávání s obcemi, zastupitelstvem nebo skupinou poskytovatelů. Právě tento princip pak umožňuje udržitelnost dohodnutého. Jestliže se některá ze stran cítí být poražena nebo přemožena má samozřejmě méně motivace k plnění dohody. Dohoda musí být dobře rozpracovaná na jednotlivé kroky. Není možné odsouhlasit jednoduše jen záměry, ale také způsob a postup realizace odsouhlasených aktivit. Při různých jednáních je proto výhodou účast celé triády a moderátor rozpravy by měl dávat prostor všem zúčastněným. Zpravidla je potřeba povzbuzovat k vyslovení názoru zejména uživatele. Při projednávání návrhů jednotlivých priorit a opatření v rámci jednotlivých pracovních skupin dáváme i při konfliktu zájmů přednost konsenzu i přes jeho časovou náročnost. Hlasování má však v procesu také svoje místo, a to především tam, kde je nutný jmenovitý souhlas např. při konečném schvalování předem odsouhlasených priorit a opatření Komunitního plánu.“¹¹

Důležitost tohoto principu jsem již zmínil výše. Pokud by zde dohody nefungovaly, celé plnění komunitního plánu bude mnohem náročnější. Skupina musí dojít k názorům, které

¹¹ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

jsou schůdné pro všechny partnery triády. Princip dohody slouží jako aparát pro čestnou činnost v rámci komunitního plánování.

1.5.5 Princip, že vše je veřejné

„Plánování sociálních služeb se zabývá věcmi veřejnými. Informace o dění v něm jsou veřejně dostupné a jednání jsou otevřená. Informace o průběhu a výstupech plánování jsou veřejnosti aktivně předávány. Přenos informací o komunitním plánování a o sociálních službách je důležitou součástí celého procesu a prolíná se všemi jeho fázemi. V různých lokalitách jsou uplatňovány různé přístupy k informování a zapojování veřejnosti do procesu plánování rozvoje sociálních služeb.“¹²

Z principu vyplývá, že je nutné sdílet veškeré zápisy z jednání, aby každý mohl zjistit, v jaké fázi se momentálně komunitní plán nachází a mohl přispět k jeho tvorbě. Ideální pro takovéto případy je organizovat například veřejné akce pro setkávání poskytovatelů sociálních služeb s obyvateli. Na těchto setkáních probíhá interakce a sdílení potřeb klientů. Na základě těchto informací jsou poznatky zaznamenávány do komunitního plánu.

1.5.6 Princip dosažitelnosti řešení

„Jedním z klíčových okamžiků procesu komunitního plánování je formulace priorit rozvoje sociálních služeb na daném území pro další období. Stanovením priorit vlastně vytváříme základní osnovu dokumentu, který nazýváme komunitní plán. Jestliže se nám podařilo dostatečně a vhodnými metodami zachytit potřeby občanů a poptávku po poskytování pomoci, máme vytvořeny dobré předpoklady pro nastavení odpovídajících

¹² Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

priorit v oblasti sociálních služeb. Samotné zachycení požadavků a názorů současných nebo stávajících uživatelů služeb však nikdy není jediným východiskem pro sestavení komunitního plánu. Formulace priorit rozvoje sociálních služeb se obvykle opírá o širší diskusi. Je nezbytné, aby se k otázkám „co chceme v našich službách změnit?“, „jaké služby si u nás přejeme“, „kterým směrem se mají služby vyvíjet“ vyjadřovali také zástupci zadavatelů, tzn. volení zástupci samospráv, kteří rozhodují o financování a zástupci organizací poskytujících sociální služby, případně zástupci dalších důležitých subjektů. Při nastavování priorit musíme zohlednit jak potřeby občanů, tak dostupné zdroje finanční, materiální a lidské. Priority obsažené v komunitním plánu by měli co nejvíce odrážet možnosti pro jejich skutečné naplnění.“¹³

Princip dosažitelnosti řešení ve zkratce pojednává o výběru a přidělování priorit. Pokud se zjistí poptávka po určité sociální službě, skupina pro komunitní plánování bude jednat nad její realizací. Pokud je například stavba domu s pečovatelskou službou velmi nákladná, snaží se najít místo pro určitou službu v již existujícím zařízení. Nebo celkovou ideu naplňují do dlouhodobé koncepce.

Komunitní plán je velmi vázaný na rozpočet a nelze veškeré prostředky přesunout do této kapitoly. S prostředky se musí nakládat vždy v souladu s pravidly dobrého hospodáře. V případě naprosto nereálných a nerealizovatelných podnětů při tvorbě komunitního plánu se může stát, že naprosto ztratí svůj účel a svou váhu. Proto vždy musí být výsledky práce naprosto reálné a založeny na konkrétních číslech, aby se naplnilo aspoň 80 % komunitního plánu. Aby se dokument měl svou váhou o co opřít, je schvalován Zastupitelstvem. Pokud není schválen, je vrácen k přepracování konkrétních bodů.

¹³ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

1.5.7 Princip cyklického opakování

„Komunitní plánování tvoří spirálu, v níž se témata a mnohé problémy cyklicky opakují a je nutné se jimi znovu zabývat a vyhodnocovat je na nové úrovni vývoje. Proces plánování sociálních služeb je typický tím, že se určité úkoly či témata v průběhu procesu opakují, znovu se k nim po určitém období (cyklu) vracíme, přestože jsme je již řešili a na určité úrovni zpracovali.“¹⁴

V principu cyklického opakování, neznamená cyklické opakování to, že každý rok přijde jaro, ale určité zacyklení problému. Například do prvního komunitního plánu je zapojena určitá žádost, například vybudovat dům pro seniory. A během prvního období účinnosti plánu se toto nenaplní a cíl je přesunut do dalšího plánu ovšem obohacený o nové poznatky a finanční rozvahy. Takto to jde dále, ale idea dostává koncepčnější význam a tvar a může se najít nová možnost řešení.

1.5.8 Princip kompetence účastníků

„Pro úspěšné využití metody komunitního plánování v praxi je nezbytný rozvoj kompetencí účastníků plánování. Lidé, kteří se plánování účastní, ať už v roli uživatele, zadavatele nebo poskytovatele, by měli být dobře obeznámeni s tím, jak proces komunitního plánování probíhá, a také v čem spočívá jejich role. Základním nástrojem je předávání informací o komunitním plánování veřejnosti vhodnými způsoby a prostředky. Kromě toho je však nezbytné, aby lidé, kteří se mají na procesu plánování aktivně podílet, získali základní soubor znalostí a vědomostí o tom, co je podstatou metody komunitního plánování.“¹⁵

¹⁴ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

¹⁵ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

Z principu kompetence účastníků vyplývá, že základní zkušenost s tvorbou komunitního plánu je žádoucí a nadále pak i průběžné studium nových přístupů. Některé obce a kraje pořádají vzdělávací kurzy pro koordinátory komunitního plánování. Na těchto vzdělávacích kurzech se například vzdělávají koordinátoři v čerpání dotací a grantů. Díky čerpání právě těchto prostředků může pak skupina pro komunitní plánování postupovat rychleji ve své činnosti, která je vázána na finanční podporu. Vzdělávací programy jsou přesně cílené na účastníky i jejich znalosti, (existují i programy pro začínající koordinátory). Benefitem těchto vzdělávacích kurzů je zlepšení kvality komunitního plánu a jeho realizovatelnosti například v návaznosti na rozpočet.

1.5.9 Princip přímé úměry

„Komunitní plánování neusiluje pouze o vytvoření výsledného dokumentu Komunitního plánu, ale je důležité, aby celý proces plánování probíhal kvalitně. Realizace doplňujících aktivit v rámci komunitního plánování zvyšuje hodnotu celého procesu pro občany dané komunity. V případě, že se klade důraz také na kvalitu celého průběhu procesu komunitního plánování ve všech jeho fázích, jsou jeho výstupy kvalitnější a pro komunitu jsou činnosti v průběhu procesu komunitního plánování stejně přínosné jako výsledný zpracovaný komunitní plán. Dalším pohledem na reálné naplňování tohoto principu je také důležitost řešit především ty problémy, jejichž řešení lze skrze sociální služby ovlivnit. Nemá smysl řešit úplně vše a vynakládat tak zbytečně čas a energii všech zúčastněných řešením témat, která stejně nelze v rámci komunitního plánování vyřešit či ovlivnit. Princip přímé úměry je tedy mimo jiné o tom, že výsledek společného snažení by měl být v přímé úměře s vynaloženým časem a energií účastníků plánování.“¹⁶

¹⁶ Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

Během komplikovaných jednání při tvorbě komunitního plánu se často v diskuzích naráží na přesahující témata sociální práce, která v tomto rámci nejsou řešitelná a musí se o nich diskutovat napříč politickou sférou. To zpomaluje tvorbu plánu. Pokud nastane další problém, jako je například velká investice pro splnění určitého cíle, na kterou obec nemá dané prostředky, může svůj požadavek postoupit krajské skupině pro komunitní plánování, která může díky dalšímu rozpočtu dotovat akci a tím pomoci realizaci projektu. Dobrým řešením situace je například komunikace skupin v rámci daného území, kde spojením dvou obcí mohou pro své občany zajistit jednu službu s větší spádovou působností. Danou lokalitu mohou tato spojení pouze pozvednout, například v rámci spojení místních akčních skupina (MAS).

1.6 Jak začít komunitně plánovat

V této kapitole budu čerpat z veřejně dostupné literatury z webových stránek ministerstva práce a sociálních věcí. Jedná se o brožuru, která dává postupný návod, jak celkově začít komunitně plánovat. V minulé kapitole jsme se seznámili hlavně s principy komunitního plánování, které je třeba dodržovat. Nyní nám diplomová práce dá návod, jak procesně začít komunitní plánování. V této kapitole se dostaneme i ke zkušenostem z praxe.

1.6.1 Jak zahájit proces komunitního plánování – podpora města

Dle zkušeností z praxe je nejlépe začít tím, že vytvoříte v městské radě zakázku po komunitním plánu. Tuto zakázku je důležité podložit podněty jak z politické sféry, tak zejména z místního obyvatelstva, které vzniknou z návrhu aktivních členů zatím nezřízené skupiny pro komunitní plánování. Pro začátek je tedy nutné obejít všechny členy triády, aby se vyjádřili ke spolupráci na vytvoření skupiny. Ideální je tak například referent odboru sociálního, ředitelé a zaměstnanci sociálních zařízení v daném území.

Tito zástupci připraví základní ustanovení a mohou předběžně zjistit konkrétní potřeby. S těmito jdou již za odpovědným členem místní samosprávy, který materiál o vzniku skupiny pro komunitní plánování představit radě místní samosprávy. Právě toto je impuls, který zlegalizuje činnost skupiny. Členové skupiny nyní mají těžký úkol pro zmapování všech sociálních potřeb v daném území. V této době je naštěstí komunitní plánování velmi oblíbený nástroj samosprávy. Inspiraci a pomoc lze tedy nalézt u zkušenějších místních celků, nebo na již zmíněných školeních. Dle výše popsaného odstavce se tato zkušenost může nalézt například ve městě Polička. Z tohoto vyplývá jako první bod - nutná podpora města a její politické reprezentace.

1.6.2 Vymezení očekávání, území a role.

Iniciační skupina je hybnou silou celé přípravy procesu v komunitním plánování, tyto osoby mají od zadavatele, tedy od samosprávy, mandát ke koordinaci. Zde není důležité, kolik má členů, ale kolik činů jsou schopni zařídit, tedy počet je v každém území jiný. Samozřejmě závisí i na velikosti území, to je nutné vymežit ihned na počátku, zda se skupina bude zabývat například celým městem, nebo jeho částí, popřípadě bude spolupracovat v místním mikroregionu.

„Důležité je rovněž zvážit přesahy z oblasti sociálních služeb i do dalších sfér (např. regionální rozvoj, volnočasové aktivity, školství, zdravotnictví), a to nejen z hlediska vzájemných návazností, ale také v souvislosti s existujícími personálními a dalšími zdroji a kapacitami. Pokud však na počátku není vyjednaný jasný konsenzus meziresortních zájmů, je lepší se zaměřit zpočátku pouze na sociální služby a ostatní návazné služby brát v úvahu podle aktuální potřeby v průběhu procesu.“¹⁷ Z toho plyne, že komunikace při tvorbě komunitního plánu, je opravdu důležitý faktor, a musí být podchycena hlavně na meziodborové úrovni.

¹⁷ Odbor 22 MPSV [online]. Vystaveno 28.4.2005 [cit 2016-3-6] dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/853>>

Níže uvádím příklad z Havlíčkova Brodu

„Město Havlíčkův Brod realizuje koordinaci procesu komunitního plánování prostřednictvím dvou referentů na odboru sociálních věcí, kteří mají komunitní plánování jako součást svých pracovních náplní. V této variantě spatřujeme určité výhody, ale i nevýhody. Podstatnou výhodou je znalost úředního systému (fungování zastupitelstva a rady města, jednotlivých výborů a komisí), snadnější přístup k představitelům města, vedoucím jednotlivých odborů, ostatním úředníkům a zjednodušená komunikace s nimi. Na druhou stranu jako drobnou nevýhodu vnímáme nutnou loajalitu k úřednímu aparátu a jeho nepružnost při řešení situací, které vyžadují okamžité rozhodnutí.

Je nutné si uvědomit, že i v případě, kdy koordinaci procesu komunitního plánování zajišťuje nestátní nezisková organizace, je i přesto nutné na obci či městě vyčlenit pracovníka, který bude s výše uvedenou nestátní neziskovou organizací řízení procesu komunitního plánování konzultovat.“¹⁸

Je zřejmé, že mít ve svém týmu zástupce z městského úřadu je téměř nezbytné, právě kvůli procesním znalostem úředního postupu a zjednodušeného spojení s místní samosprávou, nicméně je zde i jistá zavázanost úředních postupů, které blokují rychlou odezvu v závažných rozhodnutích.

1.6.3 Různé finanční zdroje při počátku plánování

Zpočátku je nutné udělat rešeršní práci pro vhodné dotační produkty. Například ministerstvo sociálních věcí vypisuje různé dotační programy. Lze se poohlédnout i po financích ze soukromé sféry. Dále je komunitní plán nejvíce navázán na konkrétní územní rozpočet. Pokud dělá skupina pro komunitní plánování dobrou práci, svěří jí ke správě

¹⁸ Odbor 22 MPSV [online]. Vystaveno 28.4.2005 [cit 2016-3-6] dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/853>>

více finančních prostředků. Dále se dají prostředky čerpat i z Evropského sociálního fondu. V případě, že je prostředků více, je možné je rozdat přímo poskytovatelům služeb. Tyto prostředky vznikají například z hazardu, pokud se v místě vyskytuje, a v grantových a dotačních výzvách jsou tyto prostředky přidělovány.

1.6.4 Význam zapojení politické reprezentace

„Pro zahájení a realizaci procesu plánování získávejte hned od počátku sympatizanty i osoby, jejichž podpora je pro zdar plánování sociálních služeb důležitá. Jedná se jak o zástupce místních poskytovatelů služeb a jejich uživatele, tak i představitele zadavatelů, tedy např. starostů (zejm. v menších obcích), členů zastupitelstev, rad nebo komisí a výborů a zaměstnanců obecních či městských úřadů. Přestože je velmi těžké zapojit i politiky do konkrétní práce, na základě některých praktických zkušeností se ukazuje, že je to velmi efektivní způsob, jak jim celý proces přiblížit a umožnit jim, aby si udělali vlastní představu o náročnosti plánování, o očekávání prvních hmatatelných výsledků a návrhu jednotlivých cílených opatření.“¹⁹

Tento text, který je na oficiálních stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí vnímám velmi tendenčně, ve zkratce se v něm píše, pokud nebudete spolupracovat s politickou reprezentací, nemusíte se ani snažit o založení komunitního plánu. Podle mě tento úryvek jde popsat i jinak, jednoznačně je potřeba dle zákona, schválení ustanovení skupiny místní radou, nicméně komunitní plánování nefunguje díky politikům, ale díky pracovitosti a dobré práci skupiny pro komunitní plánování. Politická reprezentace zde pouze může brát její činnost na vědomí. Není tedy nutné přímé zasahování politiků do tvorby komunitního plánu. I když samozřejmě s jejich podporou mohou být některé projekty snadnější.

¹⁹ Odbor 22 MPSV [online]. Vystaveno 28.4.2005 [cit 2016-3-6] dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/853>>

Například v Havlíčkově Brodě se jednoduše tomuto výše zmíněnému fenoménu v hodnocení jednoduše vyhnuli, namísto politické reprezentace, která by se měla zapojovat, dle teze, do celého komunitního plánování, tak ji zmiňují pouze v ustanovujících jednáních. A dále už hovoří pouze o triádě bez politické reprezentace, tak jak je to vhodné. Samozřejmě se zapojení politické reprezentace nebrání. V momentě, kdy se bude chtít zapojit, zájem bude vyslyšen.

Níže tedy příkládám reakci z Havlíčkova Brodu.

„Zapojení uživatelů do komunitního plánování je jeden z nejdůležitějších kroků v celém procesu. Na základě našich zkušeností záleží na vhodném načasování, musíme dbát na to, abychom uživatele nezapojili do procesu příliš brzy (např. teprve probíhající politická jednání o tom, zda proces komunitního plánování v obci nebo městě realizovat či ne, první přípravné kroky apod., neboť v těchto fázích je role uživatele minimální a v případě, že je do procesu zapojen od prvopočátku, může být zklamán tím, že se okamžitě neřeší jeho potřeby, může se cítit vyčerpan a opouští proces s přesvědčením, že je zbytečný), zároveň však nesmíme zapojování uživatelů podcenit, neboť v dalších fázích procesu hraje zcela nepostradatelnou úlohu.

Delší dobu se nám nedařilo zapojit do procesu komunitního plánování uživatele pro skupinu péče o rodinu, děti, mládež, minority a osoby společensky nepřizpůsobené. Uspořádali jsme pro žáky základních a studenty středních škol výtvarnou a literární soutěž "Město bez bariér". Cílem soutěže bylo přimět její účastníky, aby se zamysleli nad překážkami, které každodenně řeší jejich kamarádi a ostatní spoluobčané v našem městě. Chtěli jsme tímto způsobem pro komunitní plánování získat prostřednictvím dětí i jejich rodiče. Vyhodnocení soutěže proběhlo za účasti rodičů, rodinných příslušníků, ředitelů škol a kamer místní kabelové televize. Akce byla mediálně podpořena také místním tiskem a rodičům zde byla nabídnuta možnost zapojit se do procesu komunitního plánování a podílet se tak na zkvalitnění sociálních služeb v našem městě. Tímto způsobem se podařilo získat další příležitostné spolupracovníky, kteří měli zájem se

vyjadřovat k určitému tématu, jež jim bylo blízké nebo se o něj zajímali, a díky tomu bylo možné obohatit škálu názorů i od těch, které by se jinak jen těžko podařilo do plánování sociálních služeb zapojit.“²⁰

1.6.5 Harmonogram činností

Po založení pracovní skupiny pro komunitní plánování je nutné určit harmonogram činností, který je samozřejmě možné měnit v návaznosti na různé vnější vlivy. Harmonogram by měl sloužit jako osnova pro činnosti a problémy, kterými se bude triáda zabývat. V rámci harmonogramu je ukryto i rozhodování pro vyhledávání nejlepšího řešení pro vzniklou poptávku. Nad každou individuální situací pak skupina argumentuje, a dává jí přednost v harmonogramu. Jelikož je stále tvorba komunitních plánů spíše nová správa, omylům se není možné vyhnout, jak uvedu na příkladech z praxe. Konkrétně z našeho zmíněného Havlíčkova Brodu.

„Když jsme zahajovali proces komunitního plánování, měli jsme všichni velká očekávání (splněná přání uživatelů, kvalitní služby ve městě, příliv finančních prostředků z různých dotačních titulů). Je třeba si ale uvědomit, že každá strana (zadavatel, poskytovatel, uživatel) - i když jde v procesu plánování o spolupráci, konsenzus a pochopení - vstupuje do procesu s jiným očekáváním.

Zadavatel – chce mít spokojené občany (voliče) za co nejméně vynaložených prostředků ze svého rozpočtu.

Poskytovatel – chce mít jistotu a zajištění pro svoji činnost (jisté finanční prostředky, jak od zadavatele, tak uživatele).

Uživatel – chce mít pestrou nabídku kvalitních služeb za co nejmenšího finančního příspěví ze své strany (nezajímá ho, odkud zadavatel získá na zaplacení služby finanční

²⁰ Odbor 22 MPSV [online]. Vystaveno 28.4.2005 [cit 2016-3-6] dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/853>>

prostředky a ani který poskytovatel mu službu zajistí).

Nejprve musíme zvážit svoje možnosti a zpracovat harmonogram činností. Stanovit si, co mohu udělat teď, co za měsíc a na co budu potřebovat delší časové období. Je nutné počítat s tím, že proces komunitního plánování je prací s lidmi, mnohdy nespokojenými, a že to, co jste si mysleli, že zvládnete za jeden měsíc, vás bude stát měsíce tři.

„U nás v Brodě to tak bylo například s Katalogem poskytovatelů sociálních služeb. Mysleli jsme si, že vytvořit a vydat jej bude otázka dvou měsíců, skutečnost však byla taková, že jsme na to potřebovali měsíců pět. V rámci přípravy jsme museli překonat několik překážek, na které jsme na začátku nebyli připraveni:

- a. mysleli jsme si, že známe všechny poskytovatele v našem městě (po oslovení nám známých poskytovatelů jsme zjistili, že tito poskytovatelé spolupracují s řadou pro nás doposud neznámých kolegů, které bylo do Katalogu ještě nutno zařadit),
- b. technické vybavení poskytovatelů – říkali jsme si, že pošleme e-mail s dotazníkem, poskytovatelé ho vyplní a za týden ho máme zpět. Ovšem technické vybavení některých poskytovatelů bylo právě tou překážkou, část poskytovatelů neměla e-mail, někteří ani počítač, a tak dotazníky musely být předávány klasickou formou prostřednictvím dopisů, což celou akci podstatně zdrželo.“²¹

Na jednu stranu dlouhá citace z Havlíčkova Brodu, ale je v ní obsažena přesná problematika nevypočitatelnosti práce na komunitním plánu. Cokoli, byť i jen drobný zádrhel může plánovanou realizaci až dvojnásobně prodloužit. Například práce s větším množstvím respondentů, kteří nedisponují počítači a připojením na internet. Celkově i tvorba databáze je pro zasažení správné skupiny složitá věc.

²¹ Odbor 22 MPSV [online]. Vystaveno 28.4.2005 [cit 2016-3-6] dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/853>>

1.6.6 Pracovní skupiny, rozdělení práce a informovanost obyvatel

Po úspěšném ustanovení skupiny pro komunitní plánování, se nyní musí skupina naučit koordinovat svou činnost, jednoznačně je potřeba umět rozdělit činnost a na konkrétní úkoly vzniklé na schůzích nalézt odborníky. Na skupině pro komunitní plánování je zajímavý ten fakt, že hodně otevřeně komunikuje s veřejností a lidské zdroje se mohou nalézt i mezi běžnými obyvateli. Na začátku by struktura neměla být složitá. Složitost přijde sama s úspěchem skupiny a jejím rozrůstáním. Obecně platí, že různé okruhy by pod sebou měli mít odborníci z řad zřizovatelů nebo poskytovatelů.

Pracovní skupiny existují pod skupinou pro komunitní plánování a zodpovídají se jí. Její činnost je opět kontrolována. Tyto skupiny řeší dílčí problémy. Účastníci pracovní skupiny by měli být zdravě motivováni pro tuto činnost a měli by pracovat s určitými cíli, které chtějí dosáhnout, a hlavně musí být schopni přijmout kompromis, pokud by nebyl jejich nápad kladně přijat.

Informování obyvatelstva by mělo přijít ihned se spuštěním myšlenky ohledně utvoření komunitního plánu, samozřejmě jen v určitém území, pod které obyvatelé spadají. Největší výhodou je zde právě komunikace nad určitými návrhy s obyvateli. Pro ně je totiž komunitní plán vytvářen.

„Informování veřejnosti a uživatelů o druzích a obsahu sociálních služeb, struktuře a návaznosti jednotlivých druhů služeb apod. je zcela prioritním a zásadním krokem pro zajištění relevantnosti výstupů průzkumů potřeb v komunitě a také pro zajištění rovnoprávného přístupu k informacím pro všechny aktéry procesu plánování.“²²

²² ²² Odbor 22 MPSV [online]. Vystaveno 28.4.2005 [cit 2016-3-6] dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/853>>

2 Praktická část

V praktické části se budeme věnovat konkrétnímu již v praxi užitému komunitního plánování. Domnívám, se že pro pochopení celého procesu musíme čerpat z praxe, seznámit se s konkrétními situacemi a postupy a následně můžeme vyhodnocovat co je dobré v komunitním plánování a co naopak není. Seznámíme se s různými technikami a přístupy.

2.1 Komunitní plánování v městské části Praha 3

Komunitní plán pro městskou část se schvaluje pro pětileté období, první plán byl vytvořen v roce 2009, aktuální komunitní plán je schválen pro období let 2015 – 2019. Minulý komunitní plán byl tedy schválen a plněn analogicky k těmto rokům, tedy v rozmezí 2009-2014. Tento plán je základním dokumentem pro oblast rozvoje sociálních a návazných služeb na území Prahy 3. Příprava aktuálního komunitního plánu probíhala po dobu dvou let a participovalo na něm téměř padesát odborníků, reprezentující triádu sociálních služeb, tedy uživatelé, poskytovatelé a zadavatelé. Níže se jistě dostanu i ke konkrétnímu určení místní působnosti, jelikož hlavní město Praha má mnoho přesahujících sociálních služeb, co se místa týká. Tudíž v plánování komunitního plánu musíme brát v potaz i místně přesahující sociální služby, které se dotýkají této konkrétní sociální služby.

Při tvorbě komunitního plánu se městská část drží těchto následujících zásad, kterým podléhá celá tvorba plánu. Tyto zásady jsou přímo v plánu vyjmenované. Jedná se primárně o vztah poskytovatele vůči uživateli. Z plánu tedy vyplývá:

- „každý občan má právo na důstojný a plnohodnotný život
- právo občanů na důstojný a plnohodnotný život je u znevýhodněných osob naplňováno mimo jiné prostřednictvím sociálních a návazných služeb

- sociální a návazné služby jsou nezastupitelnou součástí systému veřejných služeb
- míra jejich podpory a fungování je projevem kulturní a společenské vyspělosti
- rozvoj sociálních a návazných služeb lze provádět na základě predikce sociálních a demografických jevů a trendů, kterým je nutné přizpůsobit systém sociálních a návazných služeb, včetně jeho financování“²³

Hlavní město Praha však také musí tvořit plány, podobné těm komunitním, které obsahují celkovou situaci v sociální sféře, popisují ji, navrhují řešení, a obsahuje všechny subjekty, které se zabývají touto činností. Právě na tento dokument, který schvaluje Rada hlavního města Prahy, a aktuální je na období let 2015–2017 by měly být navázány i komunitní plány městských částí, které momentálně nejsou povinné ze zákona, městské části se mohou odvolat na kraj. Tento dokument se nazývá Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území hlavního města Prahy, budu se mu konkrétně věnovat v následující kapitole.

Komunitní plán Prahy 3 má dvě hlavní části, první se věnuje obecnému popisu situace v současnosti. Charakterizuje nynější fungování sociálních a návazných služeb včetně jejich financování. Při tvorbě komunitního plánu používá pracovní skupina SWOT analýzu, té se bude tato práce věnovat později.

Ve druhé části nalezneme dle další citace tyto konkrétní náležitosti. „Druhá část je realizační a obsahuje v hierarchizované podobě čtyři oblasti rozpracované do priorit a opatření. Oblast shrnuje širší celek několika souvisejících priorit. Priority vymezují jednotlivá témata a problémy, kterými se bude městská část v sociální oblasti v daném období zabývat, čímž stanovují základní směry rozpracované dále do konkrétních opatření a aktivit. Opatření určují cíle v určité prioritní oblasti a stanovují, co je potřeba řešit, aby došlo k naplnění priorit. Opatření jsou rozpracována do aktivit, což jsou

²³ Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015–2019

konkrétní úkoly (kroky, projekty), které se stanovují v každém roce v akčním plánu a jasně definují náklady, konečný stav a odpovědnost konkrétních subjektů.“²⁴

Z toho vyplývá, že druhá část už nabízí konkrétní řešení vzniklých situací, na těchto řešeních by měla panovat shoda z pracovní skupiny, a jak bylo napsáno výše, mělo by být řešení reálné s konkrétními dopady reálně proveditelné v období, na které se předkládá.

2.1.1 Sociální a návazné služby na Praze 3

Zákonem 108/2006 Sb. jsou definovány sociální služby. V tomto zákoně se dozvíme, kdo má konkrétní právo na pomoc nebo podporu. Zákon hovoří i o rozdělení do tří oblastí. Jedná se o tyto: sociální poradenství, služby sociální prevence a služby sociální péče. Na terénní, ambulantní a pobytové se dělí následně sociální služby. Veškeré jsou popsány v komunitním plánu.

Z velkého počtu poskytovatelů sociálních služeb, kteří se nachází k roku 2016 na území hlavního města Prahy, uvedu pouze ty, které místně přísluší k Praze 3.

„Na území Městské části Praha 3 je registrováno 45 sociálních služeb. Jedná se o služby: azylové domy (3), denní stacionář (3), domov pro seniory (1), krizová pomoc (1), nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (3), odborné sociální poradenství (13), osobní asistence (1), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (3), sociálně terapeutická dílna (1), telefonická krizová pomoc (2), terénní programy (4), noclehárny (2), odlehčovací služba (2), pečovatelská služba (1), sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (2), sociální rehabilitace (2). Pouze část z těchto služeb má na městské části svoje zařízení, část zde má pouze sídlo.“²⁵

²⁴ Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015 - 2019

²⁵ Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015–2019

Hlavní město eviduje na svém území 726 poskytovatelů sociálních služeb, z toho jich je 45 na území městské části Praha 3, je to vzhledem k malému území městské části velké číslo. Nejspíše je to způsobeno položením Prahy 3 v centru hlavního města. Samozřejmě počty daných služeb na konkrétním území jsou právě odvozeny od potřeby obyvatel. Městskou část Prahu 3 navštěvuje mnoho přespolečných klientů z jiných městských částí. Pro příklad uvedu rodinné centrum Paleček, které navštěvují matky s dětmi i z větší vzdálenosti, protože jim vyhovuje rodinná atmosféra v organizaci.

Městská část Praha 3 do svého komunitního plánu zapojuje i návazné služby, které nejsou definovány zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách. Do dokumentu je zakomponována i podpora klubové činnosti pro rodiny s dětmi, klubová činnost seniorů, nebo na podporu drogové prevence pro mládež a programy na vzdělání pro dospělé.

Jelikož Praha 3 rozděluje grantovou podporu i pro okruh sociální péče, lze dotovat i smysluplné projekty dobrovolníků, kteří v rámci svých volnočasových aktivit organizují programy pro tento okruh zájemců.

V obecné části komunitního plánu Městské části Praha 3 se lze dozvědět, že městská část podporuje sociální služby občanům i zřizováním příspěvkových organizací, zejména pro zdravotně znevýhodněné občany a seniory, tyto příspěvkové organizace v našem případě jsou: Ošetřovatelský domov Praha 3, domy s pečovatelskou službou, a Integrovaná centrum Zahrada. Každá z těchto příspěvkových organizací má jiný cíl, tedy jiný zásah do skupiny klientů. V ošetřovatelském domově jsou nejvíce zastoupeni klienti z řad seniorů, kapacita tohoto domu je však omezená, městská část eviduje mnoho žádostí klientů, kteří musí počkat na zařazení do domu, bohužel z důvodu nákladnosti zařízení s dalším rozšiřováním nepočítá. Ovšem v roce 2016 zde proběhla rozsáhlá rekonstrukce pro větší kvalitu zázemí klientům. V Integrovaném centru Zahrada tvoří největší skupinu mladí ve věku 2 až 26 let, a nakonec v pečovatelských domech jsou na Praze 3 umístěni klienti se zdravotním postižením.

V roce 2014 byla zpracována, „Demografická a socioekonomická analýza Městské části Praha 3“²⁶, tato analýza byla zpracována Univerzitou Jana Amose Komenského, ve výše zmíněné analýze byli respondenty obyvatelé městské části, zástupci triády v sociálních službách. Výsledky vyjádřily spokojenost obyvatel, avšak bylo upozorněno na větší komunikaci s poskytovateli, kteří cítí občasné problémy v komunikaci s městskou částí. Právě proto byla nastavená i nová pravidla v rámci komunitního plánování, kdy se konkrétní pracovní skupiny scházejí častěji, a to v rozmezí 2-3 měsíců, nebo i v kratších intervalech pro řešení aktuálních situací. Tato organizace je koordinována odborem sociálních věcí, kde je přímo pro správu komunitního plánu vyčleněna pracovní pozice.

2.1.2 Financování

Sociální služby jsou financovány z několika zdrojů, mezi ně patří dotace z ministerstva práce a sociálních věcí, poté dotační politika krajů, v případě městské části Praha 3 tedy dotace z Hl. M. Praha a z těchto veřejných subjektů jmenujme ještě obce (městské části). Dále mohou poskytovatelé využívat dotace z Evropské unie konkrétně fondy ESF. Obecně zde u dotací platí: U sociálních služeb se obecně uznává pravidlo dělení financování: stát – 70 %, kraj – 20%, obec – 10%.“²⁷

V návazných službách mohou některé finanční prostředky dotovat i jiné subjekty jako například Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo kultury nebo Ministerstvo vnitra. A již výše zmíněné grantové a podpůrné fondy městské části Praha 3, které mohou čerpat neziskové subjekty v oblasti sociálních služeb.

²⁶ Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015–2019

²⁷ Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015–2019

Pro rok 2016 bylo z městské části uvolněno na grantový a podpůrný fond pro sociální oblast 3.933.000,- Kč. A v roce 2017 bylo rozděleno mezi 53 žádostí 3.800.000,-Kč. Do dalších let je výhled podpory ze strany městské části obdobný.

Rozdělení finančních dotací do podpůrných programů městské části je následující.

„Maximální výši dotace nebo kritéria pro stanovení dotace

Pro účel 1 – dotace MČ Praha 3 může činit maximálně 20 % z rozpočtu projektu, u lokálních ambulantních služeb může dotace činit maximálně 50 % z rozpočtu

projektu, u lokálních terénních služeb může dotace činit až 100 % z rozpočtu projektu

Pro účel 2 – dotace MČ Praha 3 může činit maximálně 65 % z rozpočtu projektu

Pro účel 3 – dotace MČ Praha 3 může činit maximálně 100.000 Kč na jeden projekt

Pro účel 4 – dotace MČ Praha 3 může činit maximálně 100.000 Kč na jeden projekt.“²⁸

Tabulka 1- Přehled financování sociálních služeb

Přehled financování sociálních služeb na MČ Praha 3 v letech 2011–2014 (v Kč)²⁹			
Rok	Neinvestiční příspěvek příspěvkovým organizacím	Granty, dotace, dary	Celkem
2011	48 367 300,-	2 802 243,-	51 169 543,-
2012	50 607 000,-	3 131 140,-	53 738 140,-
2013	49 431 770,-	3 140 062,-	52 571 832,-
2014	51 172 360,-	3 348 500,-	54 520 860,-

²⁸ Městská část Praha 3 Zastupitelstvo městské části U S N E S E N Í č. 106 ze dne 22.09.2015 Vyhlášení programů pro poskytnutí dotací z Dotačního fondu městské části Praha 3 - Dotační program pro sociální oblast a zdravotnictví

²⁹ Přehled příspěvků zřizovatele poskytnutých příspěvkovým organizacím Městské části Praha 3 a prostředků poskytnutých ve formě darů z fondů Městské části Praha 3 organizacím na poskytování sociálních služeb za roky 2011 až 2013 a předpoklad pro rok 2014. Detailní přehled s prostředky poskytnutými v letech 2011–2014 dle jednotlivých druhů služeb shrnuje Příloha č. 3.

2.1.3 Granty a podpůrný fond

V roce 2015 vyhlásila městská část Praha 3 programy pro poskytnutí dotací z Dotačního fondu Městské části Praha 3. Toto usnesení Zastupitelstva městská části Praha 3 bylo schváleno 22. 9. 2015 s číslem 106., Dotační programy jsou vyhlašovány v souladu se zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a v souladu se Zásadami poskytování dotací z Dotačního fondu městské části Praha 3. Předkládané dotační programy byly projednány v příslušných komisích, resp. výborech.

Každý z předkládaných programů stanovuje zejména:

- účel, pro který mohou být dotační prostředky poskytnuty;
- maximální výši dotace pro projekty;
- kritéria hodnocení žádostí;
- náležitosti žádostí.

Dotační řízení probíhá u všech programů jednotným způsobem, který je stanoven v Zásadách pro poskytování dotací z Dotačního fondu městské části Praha 3.³⁰ V roce 2016 a v roce 2017 Zastupitelstvo městské části schválilo opět dotace na příslušný rok. Každý rok je tento materiál doprovázen velkými neshodami v politickém rozložení městské části. V rámci tvorby své diplomové práce jsem projednávání tohoto bodu navštívil. Tyto neshody panují napříč celým rozdělováním grantů a dotací, vyjma právě sociálního fondu, kde všichni zastupitelé vnímají důležitost podpory tohoto sektoru a vyjadřují svou podporu. Což osobně беру jako vstřícný krok zastupitelů napříč politickým spektrem.

Žádosti o granty hodnotí příslušná komise, v tomto případě je to Komise pro sociální politiku a školství. Zastupitelstvo vyhlásilo několik programových témat, do kterých mohli žadatelé směřovat své žádosti o dotace.

„1) Podpora realizace registrovaných sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

³⁰ Mgr. et Ing. Jonáš Merta, Vedoucí odboru organizačního městské části Praha 3, usnesení ZMČP3 č. 106/2015

2) Podpora návazných služeb v sociální oblasti poskytovaných na území městské části Praha 3 nebo občanům městské části Praha 3

3) Podpora projektů zaměřených na prevenci rizikových jevů

4) Podpora projektů v oblasti zdravotnictví a hospicové péče³¹

Do bodu 1 můžeme zahrnout žádosti, které slouží pro běžný provoz sociálních zařízení, které splňují podmínky zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách a jsou tedy zákonně umístěné respektive dodržují ceníky poskytovaných služeb dle konkrétních vyhlášek.

Do bodu 2 pak náleží dotace na služby sociálního smýšlení, které ovšem nesplňují podmínky pro zařazení do sociálních služeb podle zákona 108/2006 Sb. jedná se především o klubovou činnost například seniorů nebo osob se zdravotním postižením. Tato klubová činnost je nezanedbatelná pro zvýšenou morálku komunity městské části.

Do bodu 3 zahrnujeme všechny žádosti, které splňují potřebné podmínky a žádají o podporu v rámci prevence sociálních deliktů. Nejvíce se zde podporují žádosti napojené na streetwork.

Do bodu 4 patří rozvoj projektů na území městské části Prahy 3, v daném zadání se tedy mění každý rok dle aktuální potřeby komunity. Tyto podněty vznikají právě na jednáních pracovní skupiny.

2.1.4 Obecné podmínky dotačního programu pro sociální oblast a zdravotnictví

Pro sektor veřejných služeb je nutné, aby sociální oblast a zdravotnictví fungovali a poskytovali základní služby v daném území. V rámci zkvalitňování sociálních služeb je dobré podporovat nestátní neziskový sektor finančními prostředky z veřejných zdrojů. Z těchto veřejných zdrojů jsou podporovány okruhy zmíněné výše. O tyto dotace mohou žádat fyzické osoby, zapsané nebo nezapsané v živnostenském rejstříku, nebo právnické

³¹ Městská část Praha 3 Zastupitelstvo městské části U S N E S E N Í č. 106 ze dne 22.09.2015 Vyhlášení programů pro poskytnutí dotací z Dotačního fondu městské části Praha 3 - Dotační program pro sociální oblast a zdravotnictví

osoby jako jsou obecně prospěšné společnosti, církevní právnické osoby, nadace, nadační fondy, ústavy, spolky, společenství vlastníků jednotek a právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku.

2.1.5 Kritéria pro hodnocení žádostí

Pro obdržení dotace jsou určena Zastupitelstvem Městské části Praha 3 kritéria pro hodnocení žádosti, podle kterých příslušná komise hodnotí projekty na bodové škále. O těchto kritériích je jednáno každý rok. Mezi hodnocená kritéria patří například soulad příslušného projektu se Strategickým plánem městské části nebo jeho návaznost právě na komunitní plán. Mezi další rozhodovací prvky patří kvalitní finanční rozvaha projektu, rozsah působnosti projektu – lokální, celopražské. Potřebnost cílové skupiny, pro kterou je projekt určen. Komise hodnotí i historii a profil žadatele. Pro každý z okruhů jsou přesně definovaná kritéria, která musí projekt ve své žádosti popsat. Projekt může obdržet až 30 bodů a je podpořen, pokud získá aspoň dvě třetiny bodů. Pravidla z roku 2016. Městská část si vyhrazuje určitá práva pro úspěšné žadatele. Mezi ně patří, že veškeré prostředky jsou určeny na neinvestiční akce. Z darovaných prostředků se nesmí vyplácet mzdy, ani jiné zaměstnanecké poměry. Žadatel na všech svých propagačních materiálech musí uvádět logo Městské části Praha 3 a další. Po ukončení projektu je nutné doložit veškeré účty spojené s projektem. Městská část neuznává účty, které jsou obecné a nekonkretizují případné výdaje žadatele. Městská část chce těmito opatřeními, která jsou charakterizována v pravidlech předejít možnému špatnému nakládání s financemi.

2.1.6 Příprava komunitního plánu městské části Praha 3 pro rok 2015–2019

V roce 2004 městská část Praha 3 schválila usnesením Rady městské části č. 359 proces komunitního plánování a rozvoje sociálních služeb. V roce 2006 vyšel zákon o sociálních

službách 108/2006 Sb., který doporučoval vznik komunitních plánů na úrovni krajů a obcí. V roce 2010 vyšel v platnost první komunitní plán pro městskou část Praha 3. Tento plán se z velké části podařilo dodržet, neboť mu předcházela velká příprava a tím pádem nebyl komunitní plán pro roky 2010–2014 naplněn nereálnými cíli.

Již od roku 2012 byly započaty práce na nové a v současné době na aktuální verzi komunitního plánu pro období 2015–2019. Při přípravě nového komunitního plánu bylo zřízeno 5 pracovních skupin. Mezi ně patří pracovní skupina pro seniory, rodiny s dětmi, Žižkovské děti a mládež, sociálně znevýhodnění občané, zdravotně znevýhodnění občané.

Sám jsem se zúčastnil jednání pracovní skupiny, o náslechu bude kapitola níže.

Při tvorbě komunitního plánu spolu komunikovali členové triády v zastoupení více než padesáti členů. Většinou na území městské části, nebo přímo v sídlech místních organizací.

Řídící skupina a pracovní skupiny komunitního plánování zpracovaly všechny návrhy pro sestavování nového plánu. Na pomoc při sestavování městská část objednala demografickou a socioekonomickou studii. V rámci šetření bylo použito i dotazníků a strukturovaných rozhovorů. Při sběru dat pomáhali studenti z Univerzity Jana Amose Komenského. Respondentů z městské části bylo 700 z cílových skupin. Toto číslo již tvoří reprezentativní skupinu. Nad výsledky studie se pak sešly pracovní skupiny, a dle nich pak tvořily nový komunitní plán. Závěry z jednání byla celková SWOT analýza a vize pro další plánování a vznikla i osnova pro komunitní plán. Tato osnova byla schválena usnesením Rady městské části pod číslem 612 z roku 2014. Na základě tohoto usnesení byl vytvořen celý komunitní plán pro roky 2015–2019, který byl následně usnesením Zastupitelstva městské části číslo 531 z roku 2014.

2.1.7 Klíčové podklady pro komunitní plán 2015–2019

Na jednáních pracovních skupin komunitního plánu vzniklo celkem pět analýz, pro každou pracovní skupinu jedna, ta byla pak na schůzi řídicí skupiny komunitního plánu

shrnutá do jedné základní. Tato SWOT analýza je i přílohou komunitního plánu Městské části Praha 3.

Řídící skupina pro komunitní plánování na městské části Praha 3 si nejprve položila tyto tři základní otázky.

Kde jsme? Kam chceme? Jak se tam dostaneme?

Nejprve se zastavme u otázky: Kde jsme? Řídící skupina pro její zodpovězení může čerpat ze všech analýz, v daném území zjišťováním potřeb občanů a zdrojů. Tedy zmapování výchozí konkrétní situace k danému momentu. Tyto informace připravíme pro další postup. Samozřejmě sběr výchozích dat je nejdůležitějším indikátorem pro směr komunitního plánu. Existuje mnoho nástrojů, jak docílit tohoto sběru dat.

„Nástrojem, který nám může pomoci některé získávané poznatky shrnout a stručně zaznamenat, je SWOT analýza. Tento nástroj je vhodný k získávání konsensu, umožňuje společně popsat určitou oblast tak, jak ji vidí a vnímají všichni účastníci.“³² Díky SWOT analýze může skupina pro komunitní plánování shrnout aktuální silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby aktuální situace. Čili SWOT analýza slouží k popsání aktuálního stavu. SWOT analýzu si můžeme představit jako čtyři kvadranty dva čtverce pod sebou a dva vedle sebe. Do horních dvou kvadrantů se píše vnitřní stav a vnitřní vlivy. Do spodních kvadrantů pak vlivy vnější. Pro vytvoření kvadrantu silných stránek existují tyto pomocné otázky. Na čem můžeme stavět, s čím jsme nejvíce spokojeni, co můžeme ostatní naučit. Naopak pro kvadrant se slabými stránkami se nabízí tyto pomocné otázky. Co je potřeba řešit, co mi nevyhovuje, co by se mělo zlepšit.

Naopak kolonka příležitosti hledá nejlepší a nejvíce optimistické příležitosti k dané problematice. Například se jedná o zabezpečení finančních prostředků na plánované aktivity, kde seženeme finanční prostředky.

³² www.mpsv.cz. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. 23.4.2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/6483/Postup.pdf>

Kvadrant ohrožení pak hledá na reálné ohrožení projektu, například zákonné normy, se kterými je nutné se vypořádat při naplňování cílů.

Jako druhá základní otázka slouží již definovaná: Kam chceme? Tady si určíme časový harmonogram, kam bychom se chtěli v dané situaci dostat například za deset let realizace aktivity. Příkladem může být to, že za deset let budeme mít o 5% více seniorů v naší obci. Je nutné tedy zodpovědět otázku. Bude nám stačit kapacita našich objektů pro seniory? Pokud odpověď ze SWOT analýzy odpoví, že kapacita stačit nebude, budeme muset najít řešení například rozšířením lůžkové části v některém ze stávajících objektů. Nezáleží na způsobu řešení, je jen jasné, že se nějaký způsob musí objevit. Ať už zřízením nové budovy, nebo větší podporou pomáhajícím organizacím. Tedy odpověď na otázku bude. Za deset let chceme mít v našich ubytovacích zařízeních větší ubytovací kapacitu o x procent. K tomuto již můžeme využít veřejnost i odborníky, aby nám pomohli s vytvořením vize.

Otázkou, jak se tam dostaneme, už charakterizujeme konkrétní prvky a priority, které vznikly z otázky, kam chceme.

Po objasnění SWOT analýzy a základních otázek se můžeme nyní už konkrétněji podívat na SWOT analýzu, která vznikla z pracovních skupin komunitního plánování na městské části Praha 3.

Tabulka 2 - SWOT analýza

<p>SILNÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Finanční podpora sociální oblasti a sociálních a návazných služeb ze strany MČ ☐ Relativní dostupnost služeb v rámci Prahy 3 a hlavního města Prahy ☐ Spolupráce neziskového a veřejného sektoru ☐ Dlouhodobá tradice poskytovatelů služeb ☐ Funkční systém komunitního plánování sociálních služeb 	<p>SLABÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nastavení grantového systému ☐ Nedostupnost návazných služeb ☐ Negativní sociální jevy vyplývající z blízkosti centra hlavního města ☐ Nedostatečná provázanost informací o poskytovaných službách klientům – roztržitost služeb ☐ Nedostatečná činnost a kompetence úřadů práce
<p>PŘÍLEŽITOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Podpora klientů v setrvání v přirozeném prostředí ☐ Zvyšující se dostupnost bydlení na Praze 3 ☐ Posílení a rozvoj terénních služeb ☐ Nový komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na roky 2015–2019 ☐ Legislativní změny v sociální oblasti 	<p>HROZBY</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Snižující se objem prostředků do oblasti sociálních a návazných služeb ☐ Nestabilita financování sociálních a návazných služeb ☐ Demografický vývoj – stárnutí populace ☐ Zhoršení ekonomické situace a následný nárůst rizikového chování ☐ Fluktuace odborných pracovníků mimo oblast sociálních a návazných služeb <p>33</p>

³³ Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015–2019

Tabulka 3 je převzatá z Komunitního plánu rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015 - 2019

Z této SWOT analýzy a schůzí pracovních skupin vznikla vize pro rok 2019, ve které se píše následující. Městská část Praha 3 by v té době měla mít transparentní a objektivizované financování sociálních služeb. Více komunitních akcí pro veřejnost, aby se šířily možnosti a informace mezi obyvatele. Sociální systém na Praze 3 omezuje asociální jevy. A veškeré kapacity sociálních služeb, zejména návazných sociálních služeb jsou dostatečné.

2.2. Realizační část komunitního plánování

Realizační část komunitního plánu obsahuje několik oblastí, mezi ně patří systemizace poskytování sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3. Do této oblasti patří celková funkčnost a dostupnost sociálního systému na našem území. Samozřejmě musí být korespondující jak se systémem České republiky, tak se systémem Střednědobého plánu sociálních služeb Hl. M. Prahy. Z toho vyplývá, že klíčovým odvětvím je tvorba lokální sítě a zabezpečení jejího financování.

V sociálních službách se používá termín síť služeb. Tato síť umožňuje funkčnost sociálních služeb v dané lokalitě, a může mít i přesah. Tato místní síť navazuje v našem případě na krajskou, pražskou sociální síť.

Z kraje jde největší finanční podpora pro obce. Pro fungování některých sociálních služeb je tato dotace naprosto klíčová. Bez podpory krajů by některé sociální služby neexistovaly. V místní působnosti se nejvíce Městská část Praha 3 profiluje k zajištění sociálních služeb pro rodiny s dětmi a seniory. Neboť tyto dvě skupiny jsou v daném území dle výše zmíněné analýzy nejvíce zastoupené.

Se zkvalitňováním sociální sítě souvisí finanční podpora lokálních poskytovatelů sociálních služeb. Nejčastěji právě grantovou podporou a prostředky ze sociálního

a zdravotního fondu. Některé sociální služby jsou zajištěny smluvně z městské části. Tedy služby jsou provozovány, ale ne přímo úřadem městské části. Od těchto organizací jsou jejich služby pronajímány. Některé sociální služby, jako například domov s pečovatelskou službou, fungují jako příspěvkové organizace, tedy jejich činnost je hrazena převážně z finančních prostředků městské části a ta dohlíží na konkrétní činnosti. Jelikož od roku 2015 přešlo financování dotační politiky ze státního rozpočtu z Ministerstva práce a sociálních věcí na kraje musí zde být definovaná síť směrem shora dolů na obce.

Další oblastí, kterou komunitní plán upravuje je informovanost a spolupráce v oblasti sociální a návazných služeb. Největší důraz je kladen na informování veřejnosti o dostupných službách a informování i dalších členů triády. Výsledkem této spolupráce by měla být větší efektivita pro poskytování služeb. Informovanost musí probíhat i na stejné rovině poskytovatelů tedy městské části nebo obce musí koordinovat informačními schůzkami svou lokální spolupráci. Dále musí být informován i nadřízený subjekt tedy kraj.

Prostředky k informování veřejnosti jsou například vydávaná periodika nebo internetové stránky zřizovatelů. Pro šíření informovanost pořádají městské části nebo obce i veletrhy sociálních služeb na veřejných místech, kde se prezentují tyto členové triády a veřejnost se dozví z první ruky potřebné aktuality. V neposlední řadě zřizovatelé vydávají katalogy poskytovatelů sociálních služeb jak tištěnou, tak internetovou formou. Dále jsou zřizovatelé povinni zveřejňovat výroční zprávy o své činnosti, včetně financování.

„Rozvoj a posilování spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli je základním předpokladem pro efektivní fungování sociálních a návazných služeb na Praze 3 v návaznosti na celopražskou síť služeb. Základním jádrem pro organizaci oblasti zůstávají struktury KPSS – Řídící skupina KPSS a pracovní skupiny při zachování jejich funkčnosti (jmenování ŘS KPSS prostřednictvím RMČ, aplikace jednacího a organizačního řádu). Z hlediska vnitřní struktury MČ je to kompetentní člen Rady MČ pro sociální záležitosti a zdravotnictví, kompetentní komise (Komise sociální a zdravotní)

a kompetentní odbor (Odbor sociálních věcí ÚMČ Praha 3). Spolupráce se odehrává i mezi poskytovateli, kteří mají možnost na základě akcí organizovaných městskou částí si předávat informace a vzájemně posilovat vazby a znalosti. Městská část rovněž bude místním poskytovatelům zajišťovat základní odborný metodický servis ve formě aplikace pravidel, předpisů, systémů a financování na úrovni městské části (ve formě přednášek, workshopů apod.). Městská část bude dále jako garant usilovat o posílení výměny informací při sociální práci s klienty (při dodržení platných právních předpisů) za účelem rozvoje potenciálu a efektivity jednotlivých služeb. Důležitým klíčem ke kvalitní a funkční síti poskytovatelů sociálních a návazných služeb je pravidelné setkávání a účast v pracovních skupinách s ostatními městskými částmi a hlavním městem Prahou, které garantují výměnu informací a provázanost v oblasti poskytování a financování služeb. Pravidelnými účastníky těchto platform bývají zástupci resortních ministerstev.³⁴ Tato část z komunitního plánu opět preferuje informovanost jako nejdůležitější prvek sociální práce.

Realizační plán komunitního plánu hovoří o plánování rozvoje návazných služeb jako jsou například hospicové domy a domy s pečovatelskou službou. Jelikož péče o klienta je důležitá i v právním okruhu mezi návazné služby rozšiřuje i poskytování právního poradenství. Nebo pokud klient spadne do dluhové pasti, existuje zde i program v oblasti předlužení nebo programy zaměstnanosti což je v dnešní době, kdy téměř každý 15 občan České republiky je v negativním kontaktu s exekutorským úřadem, více než nutné. Do návazných služeb patří prevence patologických jevů, ty prioritně obsahují preventivní programy na školách a například podpora poradenství pro osoby ve finanční tísní. Tyto preventivní programy jsou poskytovány i terénními sociálními pracovníky.

Konkrétní jednotlivé priority jsou v komunitním plánu zakomponovány takto. Dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách musí služby sociální péče pomáhat

³⁴ Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015–2019

osobám zajistit psychickou a fyzickou soběstačnost, tedy zapojit klienty i jejich hendikepem do běžného života společnosti. Pokud klientův stav nepředpokládá optimální zapojení do běžné společnosti, je povinností sociální péče zajistit důstojné podmínky a prostředí. Městská část Praha 3 zřizuje tři příspěvkové organizace, jsou to Ošetřovatelský domov Praha 3 se službou domov pro seniory s kapacitou 89 lůžek, součástí této příspěvkové organizace je i poskytování odlehčovacích služeb. Pro tuto službu je zde kapacita 7 lůžek.

„ Dále o Pečovatelskou službu Praha 3, která provozuje sociální službu pečovatelská služba, a o Integrované centrum Zahrada, což je denní stacionář určený klientům od 2 do 26 let věku s kombinovanými vadami.“³⁵ Městská část Praha 3 provozuje jako svou příspěvkovou organizaci i domy s pečovatelskou službou, jedná se o Dům s pečovatelskou službou Roháčova a dům s pečovatelskou službou Krásova, první zmíněný má kapacitu 142 míst a druhý zmíněný disponuje 62 bytovými jednotkami. Jednou z vizí městské části Praha 3 je rozšíření služeb pečovatelských domů o denní a týdenní stacionář nebo například o domov se zvláštním režimem. Již nyní pečovatelské domy poskytují služby, jako jsou například rozvozy obědů klientům nebo jejich nákupy až do bytu. Ochota a pracovitost sociálních pracovníků se dá popsat zážitkem. Při konání autorovy praxe v domě s pečovatelskou službou jsem se zúčastnil i pomocné služby zařizování nákupů pro seniory. Seniorům chodí do schránek akční letáky supermarketů z okolí, jako jsou například Albert, Penny a Lidl, jenž mají provozovny na Žižkově. Senior si zakroužkuje z každého letáku konkrétní produkty, které pak sociální pracovník nakoupí přesně dle instrukcí. Toto mi osobně přijde jako velká služba nad rámec pracovních povinností sociálního pracovníka, ale senioři jsou za tuto službu nesmírně vděční. Priority návazné služby poskytují i hospicové služby, například organizace Cesta domů, která má své sídlo na území městské části Praha 3.

³⁵ Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015–2019

Do priorit komunitního plánu spadá i odborné poradenství, které je poskytováno v odborných poradnách, jedná se například o poradny manželské nebo rodinné dále poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí. Opět zde městská část poskytuje, jako i ve svých příspěvkových organizacích, i poradny pro seniory a poradny pro osoby se zdravotním postižením.

Služby sociální prevence slouží jako pomocný aparát pro zabránění sociálního vyloučení osob ve znevýhodněném postavení. Cílem služeb sociální prevence je pomoc klientům v tíživé životní situaci. Především pak na lokální úrovni městské části. První prioritou je minimalizace rizikových jevů především u osob bez přístřeší, rizikově žijící mládeže a uživatelů drog. Jako nejefektivnější prostředek pro snižování deviantních jevů se nabízí právě terénní práce. Jako nejvýznamnější subjekty se nabízí organizace dlouhodobě působící na Městské části Praha 3 s tradičním jménem. S těmito subjekty se navazuje i smluvní spolupráce s městskou částí, která je následně vyfakturována.

Komunitní plánování Městské části Praha 3 bylo nyní popsáno ve všech kapitolách výše. K tomu abych mohl naplnit cíle a hypotézy diplomové práce, je nyní nutné si vybrat pro komparaci co nejpodobnější subjekt, který také komunitně plánuje. Jelikož je dle mého názoru nutné zůstat na území hlavního města Prahy, například už jen z důvodu dodržování návaznosti na Střednědobý plán hlavního města Prahy, vybral jsem si pro následnou komparaci městskou část Prahu 14, která v roce 2017 přistoupila na nový komunitní plán, který byl schválen Zastupitelstvem městské části. Tento komunitní plán není pro městskou část Praha 14 jejím prvním plánem. Pro účely následné komparace nebudeme srovnávat první komunitní plány, ale jejich aktuálně schválené a připravené k realizaci.

2.2.1 Jednání pracovní skupiny

Jednání pracovní skupiny, která se zabývá komunitním plánováním pro osoby se zdravotním postižením, se uskutečnilo na radnici Městské části Praha 3. Přítomných bylo osm lidí, tři za stranu zadavatelů, čtyři za poskytovatele a jeden člen za uživatele sociálních služeb. Na jednání byl předem dán program, který byl všemi přítomnými odhlasován. Nejprve se hlasovalo o přítomnosti Jakuba Zrzavého jako hosta, všichni přítomní byli pro. V následujícím programu se skupina věnovala vyhodnocování dotací ze zastupitelstva a debatovalo se o obdržení prostředků z dotačního fondu městské části Praha 3. Dále se k tomuto tématu hovořilo o pravidlech čerpání dotace a vedoucí odboru sociální práce uváděl potřebné informace na pravou míru, respektive upřesňoval informace z jednání o dotacích, dle čeho bylo hodnoceno a k čemu přihlíženo.

Ve třetím bodě jednání se skupina bavila o akčním plánu, na který jsou navázány finanční prostředky městské části, které reflektují dlouhodobé záměry městské části v sociálních službách.

Akční plán je dokument, který schvaluje Zastupitelstvo městské části, a jsou v něm evidovány všechny budoucí plány vedení radnice. Tyto plány jsou ze všech odborů, které disponují investičními prostředky, tento akční plán je i vázán na rozpočet městské části. Na jednání se probralo i plnění akčního plánu za minulý rok. Skupina navrhla do akčního plánu zařadit projekty věnující se aplikacím do chytrých telefonů pro hendikepované.

Další část programu se věnovala mapování bezbariérových budov na území městské části Praha 3, jednoduše je zde poptávka po materiálu, který by komplexně zmapoval situaci bezbariérových přístupů v městských organizacích na Praze 3. Program byl zakončen diskuzí nad akcemi odboru sociálního, jako jsou: dobrovolník roku a dny seniorů.

Tato setkání s odborem sociálních služeb probíhají i pro další sociální skupiny. Jedná se o tyto.

- 1) Osoby se zdravotním znevýhodněním
- 2) Senioři
- 3) Rodina s dětmi
- 4) Žižkovské děti a mládež
- 5) Socio-kulturně znevýhodnění občané

2.3 Městská část Praha 14 -příklad dobré praxe

Městská část Praha 14 vznikla jako samostatná městská část v roce 1994 a rozléhá se na katastrální území Kyje, Černý most, Hostavice a část katastrálního území Hloubětín. Na tomto území žije cca 47.000 obyvatel. Rozložením obyvatel a problematikou zaměření komunitního plánování je s Městskou částí Praha 3 v mnohém podobná. Proto jsem si ji do komparace vybral. Hlavním důvodem tedy bylo, že se v této městské části komunitně plánuje.

2.3.1. Komunitní plán městské části Praha 14

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území Městské části Praha 14 je nyní schválen pro období let 2017–2020. Již z tohoto je patrné, že i zde je kladen důraz na dlouhodobé plánování, po kterém již můžeme vidět dopady plánování a následně je hodnotit v dalších letech. A ze staršího komunitního plánu je možné vycházet.

Rada Městské části Praha 14 má zřízenou komisi pro komunitní plánování. Tato komise je složena jak ze členů Zastupitelstva, tak převážně ze členů triády. Jedná se například o ředitele sociálních organizací na daném území.

Pro správné nastavení komunitního plánu se nejdříve určily cílové skupiny, pro které se následně provedly SWOT analýzy. Jedná se o tyto sociální skupiny: rodina, děti a mládež v nepříznivé sociální situaci, senioři, osoby se zdravotním znevýhodněním a cizinci a menšiny. Poslední a zásadní SWOT analýza se věnuje obecnému fungování systému sociálních služeb.

Tyto zmíněné SWOT analýzy patří mezi základní nástroje pro tvorbu komunitního plánování. Jejich vypracování probíhalo v souladu s triádou a se zaslánými podněty. Městská část uspořádala dotazníkové šetření mezi obyvateli, včetně řízených rozhovorů. Z tohoto šetření vznikly kvalitní podklady pro SWOT analýzy.

2.3.2. Dotazníkové šetření

Městská část Praha 14 v minulém roce podnikla dotazníkové šetření mezi obyvateli své městské části. Dotazníky byly distribuovány ve školách, na úřadě a organizacích spolupracujících s městskou částí. Jak už bylo řečeno, komunitní plánování se zde zaměřuje primárně na čtyři cílové skupiny. Proto byly vydány i čtyři verze dotazníků pro konkrétní cílové skupiny.

Primárním účelem tohoto šetření bylo zjistit co a jak zakomponovat do dalšího komunitního plánu, co lidi oceňují a co by naopak uvítali a pro koho by měla být komunitní činnost určena. Výsledky dotazníkových šetření si nyní projdeme dle konkrétních cílových skupin a zkusíme správně interpretovat výsledky šetření. V závěrečné kapitole pak budeme komparací zjišťovat, nakolik byly potřeby klientů naplněny. Všechny následující údaje budu interpretovat ze zdrojů, které jsem obdržel od městské části Praha 14. Dokumenty jsou výslednou prací odboru sociálních služeb městské části Praha 14. Nařízení o citacích tedy není porušováno, jedná se pouze o interpretaci výsledků dotazníkového šetření, které je nezbytné pro správné uchopení

komunitního plánování proto tu nebudu zmiňovat zdroj. Tento způsob zjišťování potřeb stanovených cílových skupin doporučuji v praxi, neboť odráží skutečnost a problémy sociálních skupin.

Cílová skupina rodina, děti a mládež. Bylo odevzdáno celkem 270 dotazníků. Dotazníkové šetření bylo anonymní, nicméně zde byly otázky, které pomohly určit konkrétní potřeby konkrétním skupinám, a to jsou otázky stran věku, místa výskytu, pohlaví a zda jedinci pečují o dítě. Dle těchto třech kritérií bylo možno uchopit potřeby respondentů lépe.

Z výsledků vyplynulo, že dotazníky vyplnily převážně ženy ve věku od 26 do 35 let, žijící na Černém mostě a pečující o nezletilé dítě.

Konkrétní otázky pro cílovou skupinu rodina s dětmi

- A) Služby, které respondenti nebo jejich děti v současné době využívají?
- B) Jaké služby občané MČ P14 postrádají?
- C) Co by respondentům v jejich životní situaci pomohlo?
- D) Služby, které by chtěli občané MČ využívat, ale nemohou?

Na první pohled spolu otázky v mnohém nesouvisí, nicméně výborně poslouží ke tvorbě komunitního plánu a k celkovému ucelenému pohledu na potencionální klienty.

Na otázku, která se týká služeb, které respondenti využívají, mohli odpovědět dle nabídky místních poskytovatelů sociálních služeb, jako jsou například nízkoprahové kluby Jahoda a Džagoda, které jsou dle výsledků dotazníkového šetření hojně využívány. Dále bylo zjištěno, že téměř 40 % respondentů těchto služeb nevyužívá. Nicméně z využívaných služeb jsou nejvíce zastoupeny právě nízkoprahové kluby.

Otázka číslo dvě, jaké služby obyvatelé postrádají, tak na tuto otázku nedokázalo odpovědět přes 50% respondentů, nikdo z nich neuvedl žádné konkrétní sociální služby. Jedná se spíše o potřebu zajištění infrastruktury městské části, která nemá mnoho společného se sociálními službami, jako například hřiště a sport pro trávení volného času.

Z vyhodnocení dotazníku už můžeme při jednání komise pracovat s konkrétními výstupy, které lze aplikovat do běžného života obyvatel. Sběr dotazníků má rozhodně smysl, pro poznávání komunity a jejich potřeb.

Jako další skupinu pro dotazníkové šetření si Městská část Praha 14 vybrala osoby se zdravotním postižením.

Dotazník pro osoby se zdravotním postižením vyplnilo 40 respondentů, dohromady se nejedná o příliš vysoké číslo, nicméně poměrově je to číslo, ze kterého můžeme vycházet ve vyhodnocování a podněty můžeme opět aplikovat. Dotazník nebyl primárně určen pouze pro osoby se zdravotním postižením, ale i pro jejich pečovatele, kteří svým způsobem mohou navrhnout také několik řešení a jejich odpovědi nejsou mimochodné. Věkové rozložení není v tomto případě tolik důležité z důvodu, že potřeby klientů nejsou odvislé od věku, ale od klientova postižení, nicméně největší procento zastoupeného věku bylo v rozmezí 25-35 let.

Další otázka zkoumala míru a druh a míru postižení u klientů, odpovědi v dotazníku bylo nejvíce zastoupeno mentální, pohybové a kombinované postižení. K zařazení klientů sloužil dotaz na bydliště, nejvíce klientů žije na Černém mostě a to celkem 37 % procent respondentů. Nyní mají hodnotitelé potřebné faktické informace a další část dotazníku je změřena právě na komunitní plán.

Otázky nyní směřují k sociálním službám, které klienti využívají. Otázka zněla, jaké služby respondenti využívají včetně konkrétních terapií. 48 % respondentů využívá centrum denních služeb a 35 % respondentů využívají osobní asistenci. Ze sociálních terapií je pak nejvíce zastoupena hippoterapie a volnočasové aktivity pro osoby se zdravotním postižením. Jelikož tyto služby poskytuje více poskytovatelů, mohli je klienti do dotazníku vyznačit. Pro zajímavost této diplomové práce uvedu, že centrum denních služeb společnosti DUHA je zde nejhojněji využíváno i v dalších službách. Nyní k rozvoji městské části měli klienti rozepsat, jaké služby by v Praze 14 uvítali. Respondenti uvedli celkem 50 služeb. Nejčastěji však postrádali odlehčovací služby,

sociálně terapeutické dílny a asistenční služby. Co by tedy respondentům pomohlo v dalším životě v Praze 14? Jedná se o větší flexibilitu služby osobní asistence, respektive využívání na kratší dobu, ale na okamžité zavolání, opět toto opatření souvisí pouze s dotační a rozpočtovou politikou městské části. Technicky není problém toto opatření zajistit, jedná se o zajištění kvalifikovaného personálu. Další požadavky respondentů byly spíše individuální na pomoc při odstraňování bariér, parkování pro vozíčkáře a zajištění financí pro zajištění služeb pro respondenty. Tabulka těchto individuálních požadavků byla vcelku rozsáhlá, neboť každý klient má jiné potřeby. Závěrem ještě zmíním, že respondentům chybí zařízení, které se zaměřuje na sociální práci na pomoc při hledání zaměstnání. V této souvislosti je nutné uvést skutečnost, že když klient nemá zaměstnání, chybí mu finanční prostředky na úhradu sociálních služeb.

Další skupinu respondentů tvoří senioři. Bylo vyplněno celkem 60 dotazníků, z toho tři čtvrtiny vyplnily ženy seniorky. První otázky tradičně mířily na věk a bydliště respondentů. Tedy rovnou se přesuneme ke službám, které senioři aktuálně využívají. Z celkem široké nabídky služeb, které jsou v městské části poskytovány, nejvíce klienti využívají nízkoprahový klub pro seniory nebo naopak nevyužívají žádné služby, zde se můžeme ptát, proč je nevyužívají, zda je malá osvěta poskytovaných služeb, nebo je zdravotní stav klientů natolik špatný, že služby využívat nechtějí a nemohou.

Jedna z mála známých služeb je i poradenství na úřadě městské části Praha 14, jež senioři využívají. Dále jsou zde i respondenti, kteří o seniory pečují a ti využívají pro seniory následující služby jakou je doprava pro seniory po Praze 14 právě do nízkoprahových klubů nebo k lékaři.

Z dotazníku je možné použít další dělení respondentů, a to jaké služby využívají v závislosti na svém věku. Z výsledků dotazníku tedy můžeme konstatovat, že nejaktivnější je skupina seniorů ve věku 61-70 let, která využívá nejvíce poskytovaných služeb, vyplývá to i z toho, že tato skupina je v seniorské skupině nejmladší.

Ze služeb, které senioři v městské části postrádají, můžeme vyjmenovat následující. Padesát procent respondentů postrádá domov pro seniory. Což je rozhodně velké procento respondentů, kteří vyjádřili své potřeby. Bohužel náklady na vybudování a provozování domova pro seniory jsou velké. Tudíž skupina pro komunitní plánování tento podnět může do svého plánu vybudování domova pro seniory zařadit jako námět respondentů. Bohužel už se jedná o prolínání s investičním rozpočtem městské části, který musí do budoucna rozhodnout, zda se domov pro seniory v budoucnu bude stavět nebo ne. Proto bude muset Zastupitelstvo městské části v brzké době tuto otázku řešit. V této době, kdy je možné získat dotace na takovéto stavby, by úvaha za to stála. Poptávka po něm rozhodně je a se stárnoucí populací bude nutné tento problém do budoucna řešit. Dále 25 % respondentů je se službami spokojeno a služby, které jim městská část nabízí, klientům vyhovují.

Nyní uzavřu kvantitativní šetření a budu se věnovat kvalitativnímu výzkumu, jehož metodou je rozhovor. Jelikož kvalitativní výzkum je časově náročnější a výstupy z něj bývají konkrétnější. Následující část věnujeme vyhodnocení kvalitativnímu dotazníku.

Pracovníci sociálního odboru uspořádali 18 řízených rozhovorů. Z toho bylo 5 respondentů a 13 respondentek. Jedná se o průřez respondentů z cílových skupin výše uvedených.

Senioři ve strukturovaném rozhovoru uvedli následující odpovědi. Zajímavé na nich bylo například to, že senioři sami uznali, že potřebují pomoc. Bohužel díky neznalosti návazných služeb, nebyli schopni říci, co by jim pomohlo. Proto se mimo dotazníkové šetření domluvili s odborem sociálních věcí na kontaktech v nízkoprahových centrech. Senioři dále v rozhovoru uvedli, že postrádají větší jistotu v možném budoucím umístění v domově pro seniory i v soukromých domech. A odlehčovací služby, které například potřebovali senioři se svými partnery, a nakonec místo pro navazování vztahů mezi seniory, například kavárna nebo kulturní centrum.

Další částí strukturovaného rozhovoru byla otázka, co by vám ve vaší životní situaci pomohlo? Odpovědi se opět lišily dle konkrétních potřeb. Nejvíce však dominovala

odpověď, aby městská část přispívala většími finančními prostředky na klub seniorů, nebo aby se zvedla frekvence dopravy do vnějších částí Prahy 14. Pečovatelská služba a její služby jako například dovoz obědů, by podle seniorů měla do budoucna být levnější.

Po absolvování rozhovoru se skupinou rodina, děti mládež vyšlo najevo, že poskytované služby městskou částí jsou dostačující. Pro skupinu osob se zdravotním postižením platí to stejné, ačkoli postrádají půjčovnu zdravotnických potřeb v městské části.

Osoby pečující o člověka se zdravotním postižením využívají denní stacionáře. Klientka je v tíživé finanční situaci a nemůže si dovolit například úklidovou službu, dále jiná klientka by využívala rozšířené možnosti základních škol pro svého hendikepovaného syna.

Z výsledků strukturovaných rozhovorů je zřejmé, že jsme narazili spíše na detaily než na plošné problémy celé cílové skupiny. Je dobré vždy znát obě strany mince a najít správný průřez poskytovaných služeb. Z obou těchto výzkumných částí si musí skupina pro komunitní plánování najít to pravé. Určit priority a cíle, které je možné naplnit.

2.3.3 Význam komunitního plánování v Městské části Praha 14

Tímto dokumentem se městská část zavazuje k plnění určitých cílů v rámci komunitního plánování. Nejprve se musí identifikovat problémy, které mohou být za pomoci komunitního plánování vyřešeny a určit dlouhodobé vize. Jak bylo řečeno výše, tyto vize musí vycházet z konkrétních hmatatelných základů a nelze je jednoduše vygenerovat pouhým, „ střílením vizí od boku“ v případě kdy vize komunitního plánu nejsou naplňovány má toto spíše negativní dopad na celé plánování. Proto musí být odhady vizí plánovány s přesností. Velmi přesně se musí kalkulovat se zdroji, jako jsou zdroje lidské, finanční a materiální. Za předpokladu neomezených a nevyčerpatelných zdrojů by samozřejmě bylo možné uspokojit veškeré potřeby.

Obecná vize Prahy 14 „ Cílem plánování sociálních služeb je vytvořit prostředí pro život sebevědomých, (co nejvíce) soběstačných a nezávislých lidí, kteří v případě sociálních

potíží naleznou služby, jež jim umožní (co nejvíce) se zapojit do běžného života v komunitě, spokojeně žít ve svém bydlišti a mezi svými blízkými.“³⁶

Hlavní vize je velmi nutné do komunitního plánu řádně popsat, stejně tak jako vizi zmínila i městská část Praha 3, aby bylo vidět, že tyto hodnoty jsou neměnné a trvalé. Je zejména vhodné pro každou cílovou skupinu určit cíl, respektive vizi. Jak jsem již uvedl, v komunitním plánu Prahy 14 jsou nejvíce zastoupeny sociální skupiny: rodina, senioři, mladiství a cizinci. Tyto skupiny charakterizují následující cíle. Pro seniory je nutné především odstraňovat bariéry v prostředí běžného života, ať už se bude jednat o cestování po městské části nebo o bariéry mezilidské. Dále menšinám a cizincům určit jejich konkrétní potřeby, které je dle nich dobré naplňovat, vše v tomto ohledu záleží na dialogu mezi členy triády. Zejména pak na doporučení pro vedení radnice, které může díky těmto impulsům přijmout konkrétní řešení. Pro mládež v daném území opět platí několik pravidel, mezi ně patří zejména kvalitní naplnění volného času jednotlivců. Dokončení pomyslného kruhu s péčí o rodinu jako celek a dát mladým nové příležitosti jak ve škole, tak následně na trhu práce.

2.3.4 Sociální služby poskytované na území Městské části Praha 14

Tyto služby jsou rozepsané mezi skupiny – senioři a osoby se zdravotním postižením, těmto se poskytují například následující služby. Jelikož nemá Praha 14 žádné příspěvkové organizace, jejichž aktivity by byly hrazeny přímo z rozpočtu městské části, musí se obyvatelé spolehnout na alternativní poskytovatele, kteří tyto služby nabízejí. Jsou to především služby typu odlehčovacího, například i formou denního stacionáře na území. Dále jako služby městská část zprostředkovává osobní asistenci, terénní programy, průvodcovské a předčitatelské služby a mnoho dalších.

³⁶ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území městské části Praha 14 pro roky 2017-2020

Pro sociální skupinu rodinu a mládež fungují azylové domy, nízkoprahová centra, domy na půli cesty, terapeutické komunity pro rodiny s dětmi a odborná sociální poradenství.

S cizinci a menšinami se pracuje také, nejvíce formou terénní práce a fungují pro ně mimo jiné i intervenční centra.

Všechny tyto služby jsou poskytovány zprostředkovaně u různých organizací. Jelikož městské část přímo neprovozuje příspěvkové organizace, uzavírá smluvní vztah s lokálními poskytovateli na konkrétní služby pro konkrétní uživatele. Jedinou podmínku zde hraje trvalé bydliště klienta. Tento způsob nekoresponduje se sociálními službami Městské části Prahy 3, která konkrétní obyvatele městské části přímo odbavuje v jejich organizacích. Tento způsob se mi osobně nejeví jako zcela ekonomický, nicméně funkčnost tohoto systému má také své výhody.

V následujícím odstavci bude ještě podrobněji rozepsáno poskytování služeb v Městské části Praha 14. Nemusí být na něj pohlíženo pouze z úhlu skupin uživatelů, ale může na něj být nahlíženo i z hlediska dostupnosti a poptávky sociálních služeb.

Například služby, které ještě nejsou v městské části úplně zakotvené, se nazývají rozvojové, jsou to služby, které chce městská část v důsledku zvyšující se poptávky zahrnout do svého portfolia. Zvažují tedy zřízení subjektu, který služby v budoucnu bude poskytovat. V komunitním plánování právě věří, že se jim tyto služby podaří navýšit až o 50 %. Dalším důležitým ohledem je udržení nebo rozšíření sociální sítě poskytovatelů služeb pouze pro obyvatele městské části. Je zde dvojí způsob, jak rozšířit tuto sociální síť a to buď formou založení nového subjektu respektive nového zařízení, nebo navyšováním kapacit v daném zařízení, což je cesta snazší nicméně krátkodobá. Služby celoměstského charakteru jsou v tomto ohledu poskytovány Hl. M. Prahou, městská část musí svým způsobem rozhodovat v návaznosti právě na regionální poskytovatele služeb. Tato zařízení se například místně nachází na jejich území, ale jako uživatele přijímá obyvatele celého regionu. Samozřejmě je ještě možné se dohodnout při poskytování sociálních služeb se sousedními městskými částmi, které častokrát také řeší podobný

problém s kapacitami svých služeb. Lepší spoluprací je možné aplikovat mnoho dobrých opatření, které zaregistrují hlavně klienti.

Mimo základních a zákonem daných služeb – sociální prevence, sociální péče, sociálního poradenství zahrnují na městské části do komunitního plánu i návazné služby:

„Tato oblast není vymezena zákonem, nejedná se tedy o taxativní výčet služeb. Podpořeny budou služby, které v žádosti prokážou silnou návaznost na sociální služby a podporu osob nacházejících se ve složité sociální situaci. V rámci aktualizace byly vymezeny tyto oblasti:

Podpora podpůrných a svépomocných skupin pro pečující osoby a rodiny v krizi.

Klubová činnost pro OZP, seniory a rodiny.

Vzdělávací aktivity a podpora pracovního potenciálu – především pro osoby starší 50 let a rodiče vracející se na trh práce po rodičovské dovolené.

Podpora činností mateřských a rodinných center zaměřených na pomoc lidem ve složité sociální situaci.“³⁷ Tyto návazné služby jsou pro celkový dojem poskytovatele a zřizovatele na uživatele velmi důležité a podporují celkové naladění v celé městské části. Je to možnost, jak klientům ukázat líbivou formou činnost městské části na konkrétních krátkodobých akcích.

2.3.5 Konkrétní opatření aktivit komunitního plánu sociálních služeb na Praze 14

Nejprve bych chtěl zmínit kvalitní zpracování komunitního plánu Městské části Praha 14 neboť je v konkrétních cílech a datech mnohem lépe přehlednější než Městské části Praha 3. Cílem těchto aktivit je dosažení změn k lepšímu pro konkrétní sociální skupinu. Vyberu jen několik opatření z celkového komunitního plánu. Další informace

³⁷ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území městské části Praha 14 pro roky 2017-2020

o jednotlivých opatřeních může zájemce najít na www.praha14.cz. Pro každé opatření existuje určitá osnova, ze které je patrné, jak bude naplňováno konkrétně.

Jedná se vždy o termín plnění, tedy kdy konkrétně nebo po jak dlouhou dobu se na akci bude pracovat.

Dále výstupy daného opatření jako je např. finanční podpora, budou prezentovány získanými výsledky. Většinou se jedná o závěrečné zprávy, popřípadě uzavření konkrétních smluv k danému projektu.

Kritéria značí, kolik například, musí být podpořených uživatelů nebo v jakém rozsahu musí být naplněno školení v určitém projektu. Každé toto kritérium je konkrétně přiděleno na určitý záměr.

Financování jednoduše určuje, z jaké kapitoly rozpočtu respektive, z jaké organizace budou přijímány prostředky na určitý záměr. Většinou to bývá městská část, nebo hlavní město Praha.

Náklady městské části jsou v rozpočtu také a jsou vypočítány s ohledem na čerpání na rok. Většinou se pohybují v rozmezí statisíců na jedno opatření.

Podklady pro určitý záměr jsou dané ve smlouvě s poskytovateli sociální služby nebo výstupy z realizovaných aktivit z minulých let.

Dále se určí přímá zodpovědná osoba, konkrétně zástupce starosty pro sociální oblast, který deleguje a řídí veškeré činnosti po ideové stránce, zároveň dohlíží na jejich plnění.

Poslední kritérium pro přehlednost je realizátor, tím je zpravidla odbor sociálních věcí, který prakticky rozděljuje prostředky.

Opatření jsou rozdělena do logických celků dle cílové skupiny, které jsou popsány výše.

Jedná se tedy ve zkratce o následující: například podpora klubové činnosti seniorů a osob se zdravotním postižením. Záměrem je vytvořit situace, při kterých by se skupiny mohly scházet a aktivizovat činnosti skupiny. Další zajímavá aktivita je poskytování právních služeb zdarma obyvatelům ve znevýhodněné situaci. Částka na podporu tohoto projektu je 100.000,-Kč za rok. V neposlední řadě bych rád vyzdvihl činnost vytváření pracovních

míst pro matky po rodičovské dovolené, které jsou podporovány formou projektu „Dejme maminkám šanci“ tento projekt naráží na v poslední době na těžší začleňování matek do pracovního procesu.

2.3.6 Plán finančního krytí realizace komunitního plánování

Celkové neinvestiční náklady na chod sociálních služeb na Městské části Praha 14 tvoří 6.130.000,- Kč na kalendářní rok. Z toho je 5.100.000,-Kč určeno na provoz sociálních služeb a zbytek na ostatní náklady jako je program primární prevence, studie, analýzy a komunikace směrem ven ke klientům i pro podklady pro tvorbu komunitního plánu.

Další položkou nákladů městské části jsou dotační prostředky městské části a ty jsou v celkovém rozsahu 2.800.000,-Kč; dotační politice se budou věnovat v samostatné kapitole.

Ačkoli se jedná v počtu obyvatel o něco méně početnou městskou část ve srovnání s Městskou částí Praha 3, jejich rozpočet je téměř zlomkový. Je to způsobeno primárně provozováním příspěvkových organizací samotnou Městskou částí Praha 3, kterým se v rozpočtu věnuje velké procento prostředků z celkového rozpočtu.

2.3.7 Dotační politika sociálních subjektů městské části Praha 14

Městská část vyhlašuje dotační programy v okruhu sociální a návazné služby. Budeme se řídit žádostmi pro roky 2017 a 2018. Nejprve budou popsány pravidla pro možnost získání dotace v městské části.

Žadatel musí poskytovat sociální služby pro obyvatele Městské části Praha 14 a má oprávnění poskytovat sociální služby dle zákona 108/2006 o sociálních službách, v platném znění. Městská část vyhlašuje okruhy pro žadatele, tyto okruhy jsou vypsány z výše zmíněného zákona o sociálních službách. Okruhy podpořených projektů jsou také

vázány na cílové skupiny, které jsou opět čtyři stejně jako v celé sociální politice městské části. Jedná se tedy o seniory, rodiny s dětmi, cizince a menšiny a osoby se zdravotním postižením. Svým projektem, který bude žádat o dotaci je možno podpořit některé z následujících činností cílové skupiny, jedná se například o poradenství, podporu v krizových situacích, zakládání klubových činností, dobrovolnictví a aktivizaci.

K úspěšnému získání dotace je ještě zapotřebí formální správnost žádosti jako jsou doklad o oprávnění jednat za žadatele, rozhodnutí o registraci v sociálních službách, pověření k výkonu služby obecného hospodářského zájmu a nejdůležitější je ceník služeb poskytovaných za úhradu konkrétních úkonů sociální služby.

Pro roky 2017 a 2018 je vyčleněno z rozpočtu vždy po 2.000.000,-Kč na rok. Komise pro poskytování dotací vyhodnotí dle napsaných žádostí, komu a v jaké míře bude dotace přidělena.

Nejprve projde žádost tzv. formální kontrolou, kde komise kontroluje správnost všech předložených dokumentů a zda je vše kompletně předáno. V následné fázi je žádost posouzena odborně, dle konkrétních podoblastí, ty jsou dvě: podoblast sociální služby a podoblast návazné služby. U sociálních služeb odborná komise posuzuje náklady žadatele na sociální služby pomocí kalkulačního vzorce. Do toho se započítává cenová hladinu za konkrétní činnost jako je cena za lůžko, hodinová sazba přímé služby, úvazky zaměstnanců, tyto ceny se vydělí počtem klientům, kterým by byla služba poskytnuta. Aby se zjistil medián ceny, ten se nesmí lišit od žádostí z předešlých let o hodnotu 20 % směrem nahoru ani dolů.

Pro podoblast žádostí v rámci návazných služeb opět provádí odbornou kontrolu nezávislí hodnotitelé z oboru. A navrhují výši dotace pro jednotlivé subjekty. V této podoblasti je nejzajímavější její navázání na komunitní plánování. Jelikož hodnotitelé vychází z jejich minulých výkazů jak komunitního plánu, tak ze souhrnných zpráv poskytovatelů za uplynulý rok. Zde se dá již prakticky určit dopad komunitního plánování na městskou část a přímo hodnotit funkčnost komunitního plánu.

Bodové hodnocení a postup hodnotící skupiny pro dotační programy pro podoblast návazné služby rozepíši více, jelikož je zde přímo kalkulováno s návazností na komunitní plánování městské části.

Odborníci v komisi jsou dva, kteří hodnotí žádost dle vytvořeného bodového formuláře a ke každé žádosti vypracovávají i písemné hodnocení. Maximum možných získaných bodů ze žádosti je 60, avšak pokud žadatel nezíská 40 bodů, je jeho žádost automaticky vyřazena. V případě, že se bodové hodnocení obou hodnotitelů liší o více než 15 bodů, je žádost dána k přezkoumání ještě třetímu hodnotiteli.

Co se tedy v žádostech hodnotí? Bodová kritéria jsou rozdělena do 5 bloků. Z každého je možno získat jiný počet bodů. Nejprve se hodnotí, a taky nejvíce body je zastoupen, soulad se strategickými dokumenty a záměry městské části včetně vymezení cílové skupiny. Z tohoto prvního bodového bloku lze získat 25 bodů. V tomto bloku hodnotitelé zkoumají, zda je projekt v souladu s komunitním plánem městské části, zda je přímo napojen na priority plánu, což dělá komunitní plán více důležitým i pro celou městskou část. Dále se v prvním bloku hodnotí, jestli je srozumitelně a úplně popsána realizace projektu, zda charakteristika cílové skupiny zcela odpovídá zaměření projektu a v neposlední řadě, odpovídá projekt potřebám cílové skupiny.

Ve druhém bloku hodnocení se dostává hodnotící komise hlouběji k realizaci projektu a hodnotí časový rozsah a harmonogram projektu, zda je reálně zacílen na celý průběh a náročnost projektu. Dále se zde hodnotí předpokládané zacílení na obyvatele městské části a kolik by jich dokázali odbavit. Dle toho jsou přímo přiděleny body. Ve druhém bloku hodnocení je tedy možno získat celkem 16 bodů.

Třetí blok je zaměřen na zkušenosti žadatele, respektive poskytovatele. Čerpá se například i z výročních zpráv žadatelů. Hodnotitelé zjišťují, zda má žadatel zkušenosti s realizací podobných projektů, dále zda je projekt dostatečně personálně pokryt k tomu, aby mohl být reálně. Je-li připraven správně kvalifikovaný tým odborníků pro realizaci projektu. Zde je možné získat 8 bodů.

A 11 bodů mohou žadatelé obdržet za rozpočet projektu, jemuž je zasvěcen 4. oddíl hodnocení. Zde se hodnotí provázanost rozpočtu s projektem a reálnost nákladů na realizaci projektu. Zde může hodnotitel navrhnout i snížení položek. Nakonec už jen hodnotitel udělí závěrečný komentář, a buď projekt doporučí pro realizaci, nebo jej vyloučí. Samozřejmě vše důsledně odůvodní.

Po navržení výše dotace od odborných hodnotitelů, přichází na řadu poslední komise zástupců městské části, která definitivně rozdělí finanční prostředky pro subjekty.

2.4 Komparace komunitního plánování městské části Praha 3 a městské části Praha 14

V následující kapitole budu dělat závěry této diplomové práce. Využiji všech sesbíraných faktů z městských částí a budu je mezi sebou porovnávat, v úplném závěru bych rád navrhl na základě zkušeností a sesbíraných dat, jak by se mohlo při tvorbě komunitního plánu postupovat.

V předešlých částech diplomové práce jsem popisoval v teoretické části, co je komunitní plánování a proč by ho měly obce, městské části a další celky využívat. Dále jsem popsal komunitní plánování v Městské části Praha 3 a komunitní plánování v Městské části Praha 14. Z obou výše zmíněných městských částí jsem čerpal z volně dostupných dat a také z dat přímo od úředníků, kteří mají komunitní plán ve své pracovní náplni a odpovídají za něj. Nyní je nasnadě komparace dat získaných ze všech zdrojů. Zjistit jaké jsou priority městských částí a zda se mohou od sebe obohatit o zkušenosti, neboť komunitní plánování není pole pro boj, nýbrž pro spolupráci. Zjištění z následující komparace budou poskytnuta příslušným městským částem k možnému obohacení v konkrétních ohledech.

2.4.1. Charakter městských částí

Městská část Praha 3 má na svém území cca 72.000 obyvatel, a díky developerským projektům a urbanistickým studiím to do nejbližších let není konečné číslo, městská část se bude stále rozrůstat a z důvodu jejího napojení na centrum města se sem bude stále stěhovat více movitějších obyvatel. Na druhou stranu v městské části Praha 14 žije nyní cca 46.000 obyvatel, a i zde číslo o počtu obyvatel stoupá. Městská část Praha 14 je spíše na periferii hlavního města Prahy a stěhují se sem lidé, převážně z centra za finančně výhodnějším bydlením, a i lidé z celé České republiky.

Rozpočty městských částí jsou sestavovány na období jednoho roku a skládají se z několika prvků. Jsou to příjmy přímo od státu, poté z krajů a vlastní příjmy ty jsou z nájmu městských prostorů, jako jsou bytové či nebytové prostory, parkovací karty a někde ještě z privatizací. Tyto příjmy se sečtou, a určí se, na co budou finanční prostředky použity. Primárním záměrem radnic je minimalizovat provozní náklady, a naopak zvyšovat investiční záměry, ze kterých pak dané místo může do budoucna těžit. Vzorovým příkladem je například investice do škol. Dále, pokud je vedení radnice schopné čerpat dotační záměry z Evropské unie, tak může používat i tyto prostředky, ovšem ty jsou vždy vázané na konkrétní účel.

Obecně lze říci, že jsou primárně finanční prostředky přidělovány od státu a krajů poměrově na obyvatele. Má to tu výhodu, že městská část může dopředu, kalkulovat kolik prostředků dostane přiděleno. Ovšem je pouze na Zastupitelích dané obce, kam se prostředky rozhodne investovat.

Schválený rozpočet Městské části Praha 14 je pro rok 2017, 281 milionů korun. Zatímco schválený rozpočet městské části Praha 3 je 1 miliarda a 40 milionů korun. Již na první pohled je vidět ohromný rozdíl. Nicméně spíše nás v této části zajímá pokrytí prostředků na odbor sociálních věcí, který zajišťuje vše dle zákona 108/2006 Sb. a také pro nás zajímavý komunitní plán.

Praha 14 na sociální věci vyčlenila 9,2 milionu korun a městská část Praha 3 46, 6 milionu korun. Jednoduchou matematikou dojdeme k celkové podpoře sociálních služeb v procentech, z toho nám vyplyne, že z celkového rozpočtu přiděluje městská část Praha 3 na odbor sociálních věcí 4,5 % a městská část Praha 14 ze svého rozpočtu přiděluje na odbor sociálních služeb 3,3 % z celkového rozpočtu. Ve státním rozpočtu České republiky, připadá na Ministerstvo práce sociálních věcí 43,5 %, ano tento rozpočet obsahuje spousty položek, které obce neobsahují, proto vím, že srovnání s Českou republikou není relevantní, příkládám to jen jako zajímavý bod.

Z předchozího odstavce plyne, že rozvoj sociálních služeb na lokální úrovni není moc populárním bodem, avšak zodpovězme si sami na to, jak by to mohlo být. Další zajímavý ukazatel je přepočítání finančních prostředků na obyvatele, a to je to číslo, které už je naprosto relevantní a můžeme říci, které z nás komparovaných městských částí dává více. Neexistuje zde žádné pravidlo, které by nařizovalo konkrétní výši příspěvku na obyvatele.

Tabulka 4 - počet financí na obyvatele v sociálních službách

	Městská část Praha 3	Městská část Praha 14
Finance z rozpočtu	46.600.000,- Kč	9.200.000,-Kč
Počet obyvatel	72.000	46.000
Celkem na obyvatele	647,-Kč	200,-Kč

Z tabulky vyplývá, že je zde rozdíl téměř dvou a půl násobný ve prospěch městské části Praha 3.

Dále k charakteru městských částí, na obou městských částech pracuje velké množství neziskových organizací, které jim pomáhají městským částem. Jsou zastoupeny zájmy sociálních odborů, neboť právě i na základě jejich funkčnosti a provozuschopnosti se určují hlavní cílové skupiny pro komunitní plánování.

2.4.2. Komparace tvorby komunitního plánu

Při počátku tvorby komunitního plánu je nutné vytvořit primární analýzu výchozí situace, na městské části k tomu zvolili nástroj, že analýzu nechali vypracovat nezávislého zpracovatele. Analýza byla obsáhlá a odrážela veškeré podněty k tvorbě komunitního plánu. Ovšem z pohledu třetí osoby, i když na analýze bylo spolupracováno se zadavatelem. Domnívám se, že cestu, kterou zvolila městská část Praha 14 a to formu distribuce dotazníků mezi obyvatele a jejich následné vyhodnocení spojené ještě s kvalitativní metodou, rozhovory je o něco přínosnější, neboť data přichází přímo od občanů, pro které je komunitní plán určen. Na začátku musí být výchozí hodnoty co nejpřesnější, včetně idejí, které je nutné do budoucna rozvíjet. Jedná se bezpochyby o nejdůležitější část komunitního plánování, neboť na ni navazuje jeho tvorba. Pokud zde špatně určíme cíle komunitního plánu, nemusí dobře naplnit svůj účel.

2.4.3 Komparace realizace komunitního plánu

Realizace komunitního plánu přichází po jeho schválení Zastupitelstvem městské části. Na toto schválení navazuje činnost pracovních skupin, které má na starosti koordinátor za úřad. Tyto pracovní skupiny se scházejí v návaznosti na komunitní plán, a vyhodnocují a připravují svou činnost. Své podněty si zde sdělují a úkoly z porad aplikují do své činnosti. Dále komunikují se zadavatelem, který disponuje finančními prostředky a dělí je na základě dílčích rozpočtů a dotačních žádostí. Rozdíl mezi městskými částmi definují jejich cílové skupiny. V Městské části Praha 3 jich je více, je to i z důvodu většího počtu obyvatel a tím pádem většího počtu potenciálně problematických sociálních skupin. Práce s nimi se v městských částech neliší, účelem všech členů triády je úspěšná realizace všech podnětů komunitního plánu. Předseda pracovní skupiny, jímž je na městské části vedoucí odboru sociálního pak tlumočí veškeré informace politickému zástupci za sociální politiku, který na určité podněty shání například investiční prostředky.

2.4.4 Komparace vyhodnocení komunitního plánu

Vždy před koncem platnosti aktuálního komunitního plánu dochází k jeho vyhodnocování a na tomto základě k tvorbě dalšího nového komunitního plánu. Sejdou se opět všechny pracovní skupiny a určí cíle, které byly naplněny, částečně naplněny nebo nenaplněny. Dle těchto zjištění se pak zpracovává závěrečná zpráva, na které se musí shodnout opět členové triády, a předává se ke schválení. Komunitní plánování nikdy nekončí proces, pouze oddělen dílčími bloky v letech. Na obou sledovaných městských částech jsou tyto bloky čtyřleté. Avšak nekopírují volební roky komunálních voleb. Vyhodnocování probíhá i dovnitř všech členů triády. Kterí také hodnotí svou práci na základě předloženého hodnocení. Členové pracovních skupin komunitního plánování nemusí být členy pracovní skupiny po celou dobu trvání jednoho čtyřletého bloku. Je vždy na konkrétní pracovní skupině jaké členy do ní po diskuzi zvolí. Důležité je pouze zastoupení všech členů triády.

2.4.5 SWOT analýza komunitního plánování komparace

Ve SWOT analýze níže uvedu ideální stav komunitního plánování pro obě městské části. Na základě jejich komunitních plánů a konkrétních podnětů z této diplomové práce.

Tabulka 5 SWOT analýza komparace

SILNÉ STRÁNKY <ul style="list-style-type: none">- Uvědomění si důležitosti výchozí situace- Vlastní výzkum mezi občany- Rozumné finanční rozvahy- Kontinuální práce pracovních skupin- Koordinátor za zadavatele- Návaznost na hl. m. Prahu a spolupráce s ní- Reálné dopady na život obyvatelů	SLABÉ STRÁNKY <ul style="list-style-type: none">- Výzkumy třetích subjektů- Nedostatečné finance na konkrétní kroky- Nedostatečná popularizace komunitního plánu- Není uzákoněna povinnost jej tvořit pro subjekty menší než kraje- Neexistuje jednotný manuál komunitního plánu
PŘÍLEŽITOSTI <ul style="list-style-type: none">- Možná spolupráce subjektů než kraje např. MAS- Zapojování více odborníků z řad občanů- Vytvářet hodnoty formou dobrovolnické práce- Setkávání tvůrců KP pod patronátem krajů	HROZBY <ul style="list-style-type: none">- Změna zákonů- Podfinancování sektoru- Demografické změny včetně stěhování obyvatel- Rušení úřednických míst

Závěr

Během diplomové práce jsem se velmi obohatil o to, co je komunitní plánování. Nyní v závěru shrnu veškeré důležité podněty, které jsem získal.

V teoretické části jsem se zabýval otázkou, co to komunitní plán je a k čemu slouží. Komunitní plán je nástroj samosprávných celků, kterým dokáží definovat potřeby cílových skupin v sociálních službách. Tyto skupiny jsou v komunitním plánu přímo definované, včetně jejich potřeb. Komunitní plán tvoří členové triády a schvaluje jej Zastupitelstvo. V teoretické části jsem si vybral jako příklad dobré praxe město Havlíčkův Brod, které již delší dobu úspěšně komunitně plánuje, dokonce vydalo i informační brožuru, o tom co a pro koho komunitní plán je. Dále jsem v teoretické části čerpal z odborné literatury zvláště pak z děl Oldřicha Matouška, který se komunitnímu plánu věnuje. Komunitnímu plánování chybí v České republice větší pozornost. Vnímám zde veliký potenciál, až se o této problematice začne hovořit v širší veřejnosti, tak se dle tohoto dokumentu mohou reálně plánovat investiční akce samosprávných celků. Vzhledem ke stárnoucí populaci, mohou z komunitního plánu čerpat inspiraci i soukromí investoři, kteří díky tomuto dokumentu budou tvořit aktuální nabídku pro samosprávné celky.

V praktické části jsem si vybral dvě městské části v hlavním městě Praze a to Městskou část Praha 3, ke které mám dlouhodobý vztah a Městskou část Praha 14, která komunitně plánuje a je svou rozlohou téměř srovnatelná s Prahou 3. Tyto dvě městské části jsou v praktické části popsány, jak komunitně plánují. Jaké jsou jejich cílové skupiny a proč se zaměřily konkrétně na tyto. Během schůzek s koordinátory městských částí jsem načerpal spoustu inspirace, jak tento nástroj zdokonalit. Je to opět jednoduché předávání informací a komunikace. Jelikož Praha 14 je na tom finančně hůř než Praha 3, může ji ze svých zkušeností předat know-how jak s těmito prostředky hospodařit. Na druhou stranu městská část Praha 3 může předat zkušenosti o správě vlastních příspěvkových organizací v sociálních službách.

Komunitní plánování jako stále nové téma má mnoho možností využití, při jejich tvorbě spolu musí samosprávné celky komunikovat a obohacovat se o jednotlivá témata. Obyvatelé výše zmíněných městských částí, z cílových skupin, jsou s prací pracovních skupin spokojeni, to jsem si ověřil na náslehu jedné z nich. Nejdůležitější princip komunitního plánování je shoda triády, komunitně plánovat má smysl, neboť se zde prolínají potřeby všech zúčastněných.

Závěrem bych uvedl, že všechny nové věci doprovázejí počáteční komplikace, ale stálou a spolehlivou prací, kterou vykonávají celky, které komunitně plánují, se posunujeme ke zkvalitnění sociálních služeb pro všechny obyvatele. Proto doporučuji komunitně plánovat všem samosprávným celkům, neboť to má smysl.

Přílohy

Tabulka 1 - Přehled financování sociálních služeb na MČ Praha 3 v letech 2011–2014

Tabulka 2 – SWOT analýza pro tvorbu komunitního plánu pro roky 2015 – 2019

Tabulka 3 je převzatá z Komunitního plánu rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015 - 2019

Tabulka 4 - počet financí na obyvatele v sociálních službách

Tabulka 6 SWOT analýza komparace

Seznam použité literatury

Kelly, E.D. Community Planning: An introduction to comprehensive plan. 2nd edition, Washington, Island Press, 2010. ISBN 978-1-59726-552-2

Matoušek, O. Základy sociální práce. Praha, Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4

Matoušek, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha, Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území městské části Praha 14 pro roky 2017-2020

Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na území městské části Praha 3 na období 2015 – 2019

Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, Jihomoravský kraj, 1. vydání 2013

Šťastná, J. Když se řekne komunitní práce. Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2016, ISBN 978-80-246-3356-5

Provazníková, R. Financování měst a obcí. Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-2472789-9

Elektronické zdroje

MPSV Odbor 22 MPSV [online]. Vystaveno 28.4.2005 [cit 2016-3-6] dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/853>>

MPSV, www.mpsv.cz. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. 23.4.2016 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/6483/Postup.pdf>

Praha 14, [online]. [cit 2017-10-3] dostupné z <<https://www.praha14.cz/zivot-na-praze-14/socialni-oblast-2/komunitni-planovani-socialnich-sluzeb/>>

Praha 3 [online]. [cit 2017-10-4] dostupné <<http://www.praha3.cz/samosprava/oblasti/socialni-zalezitosti-a-zdravotnictvi/komunitni-planovani>>

SUMMARY

It was great to write this thesis, because I think that I found a gap in social works. A lot of people speaks about community planning, but nobody writes about it. But it is very important to talk about these topics. It can get higher our social roles in social life. We can plan a big things with our community. These thesis will help you how to start a community planning in you city.